

uitgave van het Bisdom Haarlem-Amsterdam

6

DECEMBER
2017

SAMENKERK

Kerstmis 2017

**Prins Jaime
over
Kerstmis**

6

**H. Franciscus:
gewoon het
evangelie**

12

**Kerst-
stalletjes
overal**

26

6 DECEMBER 2017

SK

uitgave van het Bisdom Haarlem-Amsterdam

SAMENKERK

Kerstmis 2017

In dit nummer

Prins Jaime over Kerstmis

6

Volgend jaar gaat ons bisdom op grote bedevaart naar het Assisi van Franciscus. Gerard Freeman, bijzonder hoogleraar Franciscaanse spiritualiteit, beschrijft hoe hij ooit werd geraakt door de spiritualiteit van de eenvoudige heilige.

Sint Franciscus

12

Prins Jaime de Bourbon de Parme is de Nederlandse ambassadeur bij het Vaticaan. In een exclusief interview met *SamenKerk* vertelt hij over het kerstfeest, paus Franciscus en over de relatie tussen de Heilige Stoel en Nederland. "In deze paus zien velen een wereldleider én moreel leider."

Colofon

SamenKerk is het magazine van het Bisdom Haarlem-Amsterdam en verschijnt zes keer per jaar. Nummer 6 • Jaargang 42
De volgende uitgave verschijnt op 1 februari 2018.

Redactie

Jim Schilder (hoofdredactie), Eric van Teijlingen (eindredactie), Eric Fennis, Edith van Kuijck, Maurice Lagemaat, Petra Vermeer.

Medewerkers

Anneke van Assema, Leo Fijen, Gerard Freeman, Hein Jan van Ogtrop, Marcel Poorthuis, Jeroen de Wit.

Redactieadres

SamenKerk • Postbus 1053, 2001 BB Haarlem
Telefoon • 023-5112600
Fax • 023-5112629
IBAN • NL86 ABNA 0230 8523 19
E-mail • samenkerk@bisdomhaarlem-amsterdam.nl
www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl

Abonnement

Abonnementenadministratie • 023-5112600.
Zes nummers *SamenKerk* • € 30,- per jaar
Zes nummers *SamenKerk* in het buitenland
€ 36,- per jaar

Advertenties

Borgerpark Media
Postbus 8027, 6060 AA Posterholt
Telefoon • 0475-711362
E-mail • info@borgerparkmedia.nl
www.borgerparkmedia.nl

Grafisch ontwerp/technische realisatie

Impulsar Strategy & Design • www.impulsar.nl
Vanderperk Groep • www.vanderperk.nl

Niets uit deze uitgave mag zonder toestemming worden overgenomen. Van sommige teksten en illustraties is de herkomst niet te achterhalen; verantwoordelijken kunnen reageren via het redactieadres.

Kerkengek

14

De Kerkengek wilde een strandwandeling maken nabij Wijk aan Zee maar bleef steken bij de twee kerken daar, gewijd aan Sint Odulphus.

Geen Kerst zonder een stalletje

26

Op tientallen plekken zijn (grote en kleine) tentoonstellingen van (grote en kleine) kerstgroepen en -stalletjes. Lees er meer over in dit nummer en ga erop uit.

De redactie van SamenKerk wenst u allen een zalig Kerstmis toe, fijne feestdagen en alle goeds en veel leesplezier voor 2018.

Begin dit jaar hebben we ons bisdomblad een geheel nieuwe *look* gegeven. Uit de vele reacties die wij gedurende het gehele jaar mochten ontvangen, hebben wij gemerkt dat u onze nieuwe stijl waardeert. Wij bedanken u voor alle ontvangen reacties. We hopen het komende jaar op deze weg verder te gaan.

Kerstmis vieren

30

De een is pas zes maanden priester, de ander al zestig jaar. Wat betekent Kerstmis voor Anton Goos en Jan van der Plas? En hoe vieren ze het?

En verder

- 4 Woord van de bisschop
- 9 Agenda Heiligdom Heiloo
- 17 Parels uit de schattengrot
- 18 Uit de kroniek
- 19 Kort nieuws
- 20 Inspiratie

- 24 Geboekt: nieuw christendom voor Europa
- 29 Leo Fijen
- 32 Van Onderop
- 35 Puzzel
- 37 Personalia

Kerstmis als Licht in de duisternis

We vieren Kerstmis in een spannende tijd. Het Midden-Oosten staat in brand. Noord-Korea en Amerika bedreigen elkaar met 'fire and fury'. Vrijwel alle landen zijn weer bezig zich te bewapenen. Ieder, naar eigen beleving, om zich te verdedigen tegen anderen. Zo begon de Eerste Wereldoorlog. Hoe doorbreken we die spiraal van angst, haat en geweld?

De wereldleiders zetten in op diplomatie, machtsvertoon en allianties. Begrijpelijk. Tegelijk weet iedereen dat dat de uiteindelijke oplossing niet is. Wat we nodig hebben is een 'New World Order', roepen daarom veel politici. Vooral een wereldregering met totale macht en gezag om internationale conflicten te beheersen. Wat ze vergeten is dat ook de leiders altijd mensen zijn met precies diezelfde zwakheden. Dat ook zij gemakkelijk vervallen in eigenbelang, hebzucht en heerszucht. We zien het overal om ons heen. Met Hitler, Stalin en Mao hebben we al op extreme wijze gezien waartoe concentratie van macht leidt. Op wereldniveau zouden de gevolgen helemaal niet meer te overzien zijn. Grote denkers uit het verleden hebben dat al lang voorzien en daarvoor gewaarschuwd. Denk aan Dostojewski of George Orwell, of aan Aldous Huxley met zijn bekende roman *Brave New World* (1932). Of ook Robert Benson, een Engelse priester rond 1900 met zijn boek *Lord of the*

World (1907). Zowel paus Franciscus als paus Benedictus hebben er als waarschuwing voor ons naar verwezen. Visionair beschrijft Benson een geseclariseerde wereld, waar een mensheid, geplaagd door angst en chaos, roept om een sterke leider. Dan rijst een oppermachtig dictator op, een soort antichrist. Die brengt inderdaad orde met macht en controle, maar berooft de mens uiteindelijk van al z'n waardigheid en vrijheid. Een 'New World Order' is niet het antwoord op chaos en oorlog, maar vroeger of later een 'highway' naar de meest totale dictatuur aller tijden. Zolang we nog in deze gebroken wereld leven, moet er tegenover macht altijd een andere macht staan.

Amazing Grace

Waarschijnlijk kent u het prachtige lied *Amazing Grace*, verbazingwekkende genade. Wat u misschien niet weet, is dat het geschreven is door de kapitein van een slavenschip in de achttiende eeuw, John Newton. Tijdens een storm werd hij geraakt door Gods licht en zag het grote kwaad van zijn leven. Hij had de moed het onder ogen te zien en vergeving te vragen. Eén moment van genade had hem compleet veranderd. Hij werd een ijveraar voor de afschaffing van de slavernij, en later een begenadigd predikant die in Engeland volle kerken trok. Alleen in de verandering van het hart ligt de oplossing. De hele Bijbel is een bemoediging om je te openen voor de aanraking van Gods Geest.

Foto: Marianne Marquenie

Kerstmis feest van Licht

Maar de Schrift leert ook dat die aanraking nooit vrijblijvend is en je altijd voor een keuze stelt. Als de Geest komt met kracht, zoals bij John Newton, zal zijn milde Licht je de liefde van God doen voelen, maar ook de donkere plekken van je hart en verborgen zonden laten zien. Niet om je te ontmoedigen, maar om je de kans te geven te veranderen wat niet goed was, en vergeving te ontvangen. Daarvoor is Christus gekomen, zegt de Schrift, "om ons te verlossen door de vergeving van onze zonden". Alles wat je oprecht berouwt en belijdt mag je achter je laten. Als je in dit Kind gelooft, de mensgeworden Liefde, en alles wat je belast en beklemmt bij Hem brengt, zal Hij het met je en voor je dragen, en je sterken om een kracht ten goede te zijn voor de wereld om je heen. En na dit leven zal Hij je ontvangen in zijn eeuwig Koninkrijk. De een zal

dit geschenk van verlossing dankbaar aanvaarden, zoals de herders en de wijzen, en neerknielen om het Kind te aanbidden. De ander zal daarvoor te trots zijn, zoals Herodes, en zich vastklampen aan zijn macht, hebzucht en wellust, het Kind vervolgen en God uit zijn leven bannen.

Kerstmis is het feest van het Licht. Het Licht van Gods Liefde en waarheid, dat het hart van mensen verlicht, en door hen de wereld. Moge dit Licht in deze dagen ons deel zijn. In die zin wens ik u allen een Zalig Kerstmis. ■

Bisschop Jozef Marianus Punt

De mens heeft een kans

Maar hoe moet het dan wel? Ik heb het al eerder gezegd: de wereld verandert pas als de mens verandert. Diplomatie, allianties en soms militair ingrijpen zijn nodig, maar kunnen alleen de symptomen bestrijden van een gewonde wereld en een innerlijk gewonde mens, maar het is niet de genezing. Die moet plaatsvinden in het hart van de mens. En de Blijde Boodschap van Kerstmis is, dat dat kan. De mens heeft een geweten en kan veranderen. Hij kan groots en heilig worden, een macht ten goede voor de hele mensheid. Kleine en grote mensen die het kwade overwinnen, allereerst in hun eigen hart, en dan hun omgeving en de wereld veranderen. Zulke mensen heeft onze tijd nodig, niet in de laatste plaats in de politiek. Niets in het wezen van een mens of in zijn voorgeschiedenis hoeft daarbij een belemmering te zijn, belooft de Heer.

De mens kan groots en heilig worden, een macht ten goede voor de hele mensheid

Kerstmis is voor mij een echt **familiefest**

Kerstmis viert prins Jaime de Bourbon de Parme, sinds 2014 'onze man bij het Vaticaan', het liefst met zijn familie. Het is de verwachting dat prins Jaime in de zomer van 2018 een nieuwe benoeming krijgt – iedere ambassadeur wordt om de vier jaar verplaatst. Daarmee is dit zijn laatste Kerst bij het Vaticaan. *SamenKerk* sprak met hem over het kerstfeest, de kersttoespraken van de paus en over de relatie tussen de Heilige Stoel en Nederland.

P

rins Jaime: "Kerstmis is voor mij een echt familiefeest. Dat was vroeger al en dat geldt nog steeds. Als kind gingen we geregeld met onze vader naar Parijs naar onze tantes, zijn zussen, heel bijzondere en vooral warme vrouwen. Dierbare herinneringen heb ik ook aan de

kerstvakanties in Lech, Oostenrijk: de bergen, de sneeuw en kerstliederen. We gingen naar de kerk. We dronken chocolademelk. En de andere dag waren er cadeautjes onder de kerstboom. Maar van mijn vader heb ik ook geleerd dat Kerstmis daar niet om draait, maar om het samenzijn met de familie, met elkaar. Ik heb heel warme herinneringen aan die kersttijd van mijn jeugd. Ik herinner mij Kerstmis altijd als een belangrijk feest, vooral een familiefeest."

Inmiddels is prins Jaime zelf vader van twee dochters, Zita van drieënhalft en Gloria van anderhalf. Prins Jaime: "Wij vieren Kerstmis op dezelfde manier. We brengen de kerstdagen op wisselende plaatsen door, of bij de ouders van mijn vrouw Viktória of bij mijn moeder of we gaan naar mijn inmiddels oude tantes in Parijs. Omdat we nu in Rome wonen, is het goed om met onze kinderen en hun grootouders Kerstmis te vieren. Ik heb een beetje de rol van mijn vader overgenomen, merk ik. Helaas is hij overleden (in 2010 - red.) voor ik zelf vader werd. Nu ik zelf kinderen heb, heb ik daarvoor andere kanten van mijn eigen vader leren kennen en waarderen."

We vieren de geboorte van Jezus. Hoe viert u het kerstverhaal met uw dochters? Prins Jaime lacht en zegt: "Zita heeft het hoogst haalbare al bereikt. Ze was een paar jaar geleden het kerstkind in het kerstverhaal in de Friezenkerk. Ze was eigenlijk al te groot voor de kribbe want ze klom er steeds weer uit. Uiteraard is een kerststalletje ideaal om het kerstverhaal aan kinderen te vertellen."

Ambassadeur

Kerstmis is een bijzondere tijd van het jaar. Ook in Rome. U heeft al verteld hoe u vroeger als kind Kerstmis vierde en nu met uw eigen gezin. Als ambassadeur zult u ook officiële verplichtingen hebben in deze tijd van het jaar. Nederland is immers een van de 181 landen met wie de Heilige Stoel diplomatieke banden heeft (de term 'Heilige Stoel' is de diplomatieke term voor de Staat Vaticaan-

stad - red.). Alle diplomaten worden altijd genodigd voor alle belangrijke ceremonies met de paus, waaronder alle openbare liturgische vieringen in de Sint Pieterskerk. Prins Jaime: "Het is een eer om bij dergelijke plechtigheden aanwezig te zijn. We zitten dan vooraan bij het pausaltaar, vlak bij het graf van de apostel Petrus. Het is een misverstand dat ambassadeurs voor het Vaticaan allemaal katholiek moeten zijn. Ik zit bijvoorbeeld naast de ambassadeur van Turkije en vlak bij die uit Iran. Die laatste is een islamitisch geestelijke. Toch is ook hij altijd aanwezig bij de vieringen met paus Franciscus. Zij doen dat uit respect voor de paus. In het hart van de Wereldkerk in Rome is de hele wereld ook op diplomatiek niveau officieel vertegenwoordigd. Dat is het bijzondere aan deze post."

86 procent van de wereldbevolking heeft iets met religie. In Nederland speelt dat minder.

Op Eerste Kerstdag zijn daar de kersttoespraak van de koning en 'Urbi et Orbi' van paus Franciscus. Hoe kijkt u als diplomaat naar de kerstboodschap van de paus? Prins Jaime: "Naar 'Urbi et Orbi' kijken veel mensen en het krijgt aandacht in het Journaal, maar voor de diplomaten is de nieuwjaarstoespraak van begin januari de belangrijkste. Daarin blikt de paus terug op het afgelopen jaar, kijkt vooruit naar het komende kalenderjaar en geeft zijn visie op wat er in de wereld speelt. In de toe-

spraak van 2017 ging hij in op de verschillende terroristische aanslagen, niet alleen in het Westen maar vooral in de gebieden die mondiaal weinig aandacht krijgen in de media. Er is bijvoorbeeld weinig oog voor de grote conflicten in de Centraal Afrikaanse Republiek. In 2015 bracht hij daar nog een pastoraal bezoek. Het land balanceert op de rand van een burgeroorlog en genocide. Juist daarom vraagt de paus dan daar aandacht voor. Niet alle wereldleiders zijn ook morele leiders, maar in deze paus zien velen een wereldleider én moreel leider. We moeten niet vergeten dat bijna 86 procent van de wereldbevolking iets met religie heeft. In Nederland speelt dat minder; we zijn hiermee in de minderheid."

Buiten dat tienduizenden Nederlanders jaarlijks Rome en het Vaticaan zakelijk of als toerist of pelgrim bezoeken, wat houdt de diplomatieke relatie tussen het Vaticaan en Nederland in? Prins Jaime: "Dit is een unieke plek. Ook voor diplomaten. Het is een mini Verenigde Naties, zeg maar. Maar ook omdat de Rooms-Katholieke Kerk het grootste mondiale netwerk is, met vertakkingen in alle landen en gebieden. Want altijd ergens in de wereld zit een pater of zuster. Het Vaticaan is geen grote

mogendheid en heeft geen economische macht en toch willen landen met de Heilige Stoel verbonden zijn. Deze diplomatieke betrekkingen bieden ons meer dan in Nederland wordt gedacht. Paus Franciscus biedt een

sfeer van dialoog en vertrouwen. Misschien was in Nederland de tijd rijp voor zo'n bezoek. In Nederland werd altijd wat vreemd tegen de Heilige Stoel aangekeken. Maar het kon nu heel goed."

Paus Franciscus biedt een kans op samenwerking, ook met Nederland

kans op samenwerking, ook met Nederland, als het gaat om de wereld-thema's als vrede en gerechtigheid, en bijvoorbeeld het klimaat. Met zijn boodschap *Laudato Si'* (pauselijke encycliek uit 2015; zie *SamenKerk* 2015 nr. 6 - red.), waarin hij aandacht vroeg voor de zorg voor ons gemeenschappelijk huis, de aarde, hebben diverse landen ingezien dat samenwerking met het Vaticaan op dit vlak handig en nodig is. Opvallend was dat de paus in dit stuk het traditionele rentmeesterschap laat vallen en oproept tot zorg voor onze aarde en de schepping, net zoals we zorgen voor allen die we lief hebben. Nederland en het Vaticaan werken diplomatiek op vijf hoofdthema's samen. Dat zijn naast vrede en het klimaat ook mensenrechten, migratie en armoede. Het zal niet verbazen dat er wel eens verschillen van inzicht zijn tussen Buitenlandse Zaken in Nederland en het Vaticaan, maar de samenwerking is goed. We luisteren naar elkaar, ook al zijn we het niet altijd met elkaar eens."

Staatsbezoek

Hoogtepunt van deze betrekkingen was het staatsbezoek van koning Willem-Alexander en koningin Maxima aan paus Franciscus op 22 juni van dit jaar. Prins Jaime: "Het eerste staatsbezoek ooit en de pers was unaniem positief. Dit bezoek kon plaatsvinden in een

Kerstwens

Kerstmis is ook de tijd van kerstwens. Paus Franciscus doet dit met 'Urbi et Orbi'. Wat is uw kerstwens voor Kerstmis 2017? Prins Jaime: "Een verrassende vraag... Er zijn veel zorgen in Nederland over onze samenleving, maar door deze post hier in Rome bij de Wereldkerk heb ik onder meer geleerd dat er in Nederland ook veel goed gaat, veel welvaart is enzovoort. Zeker, niet alles is goed geregeld maar we mogen dankbaar zijn voor wat we wel hebben in ons land. Kerstmis is de periode van het jaar om dankbaar te zijn voor wat echt belangrijk is in het leven. Er zijn in het leven drie emoties waar het echt om gaat en die je gelukkig maken. Dat zijn: dankbaarheid, zorgen voor en liefde. Overigens alle drie van belang in de familiesfeer. Toen mijn vader aan het eind van zijn leven in het ziekenhuis lag, heb ik zelf fysiek mogen ervaren hoe belangrijk die emoties zijn. De arts van mijn vader vroeg mij te denken aan dankbaarheid terwijl er

een hartmonitor aan mijn vinger zat. Ik zag gewoon hoe mijn lichaam, mijn hartrime reageerde als ik aan een van deze emoties dacht en wanneer niet. Dat was een levensles voor mij. Sta daarom met Kerstmis stil bij deze emotionele waarden van dankbaarheid, zorgen voor iemand of iets, en liefde. Dat is mijn kerstwens." ■

Eric van Teijlingen

Zijne Koninklijke Hoogheid Jaime prins de Bourbon de Parme (45) is sinds 2014 ambassadeur van Nederland bij de Heilige Stoel. Hij is de tweede zoon van prins Carlos Hugo de Bourbon de Parme en prinses Irene van Oranje-Nassau van Lippe Biesterfeld. Prins Jaime is gehuwd met prinses Viktória en zij hebben twee dochters, prinses Zita Clara en prinses Gloria Irene.

Agenda

Meet & Greet the Lord

Vrijdag 12 januari

Elke tweede vrijdag van de maand is er een jongerenontmoeting met de Heer en andere jongeren in het Gastenhuis (Julianaklooster). Be-doeld voor jongeren tussen de 16-30 jaar. Pendeldienst vanaf station Heiloo aanwezig. Info/aanmelden: Monique Mastenbroek 06-42393958 monica.mastenbroek@gmail.com

Programma:

- 19.30 uur inloop
- 20.00 uur inleiding/teaching
- 20.30 uur aanbedding met muziek
- 21.30 uur nazitten met drankje

Kom ook naar het heiligdom

Er zijn bij het heiligdom O.L.V. ter Nood verschillende mogelijkheden om met groepen kinderen een bezoek te brengen. Voor de communicantjes is het mogelijk naar een Kapeldag te komen (vaak op woensdagmiddag of zaterdag). Iedere Kapeldag bestaat uit: Uitleg over het heiligdom door de zusters, speurtocht door het park, wat gebed in de kapel en een lichtjesprocessie in het donker. En natuurlijk is er ook limonade voor de kinderen. Voor info/aanmelding mail naar: kapeldag@olvternood.nl

Het is ook mogelijk met de schoolklas naar het heiligdom te komen. Hiervoor is een bijzonder project opgericht samen met de Abdij van Egmond en het Liobaklooster in Egmond. Gaat u hiervoor naar de website: www.bijzonderkompas.nl. Op deze site vindt u ook materiaal ter voorbereiding in de klas. Kunt u de juffen en meesters hier op wijzen? Voor vormselgroepen kan het mooi en goed zijn om een (kort) weekend te komen met overnachting op onze slaapzalen en gebruikmakend van de jongerenzolder en huisbioscoop. Meer info: info@olvternood.nl

Kinderclub Domenico Savio

Eerste keer: vrijdag 19 januari

Voor kinderen in de leeftijdscategorie 7-11 jaar gaat de kinderclub Domenico Savio van start, vernoemd naar de jonge Italiaanse heilige. De start is om 15.30 uur en einde om 17.00 uur. Info: www.olvternood.nl

Bezinningsdagen

Eerste keer: 11 januari 8 februari

Vanaf januari zal er maandelijks een bezinningsdag zijn in het Gasten- en retraitehuis O.L.V. ter Nood. Op 11 januari gaat de inleiding over Jezus, de bron van ons Doopsel; op 8 februari over Maria, Godgewijd leven. De bezinningsdagen worden verzorgd door pastor Anton Overmars. Richtprijs voor deelname: € 25,00. Info en aanmelding: info@olvternood.nl of telefonisch (072-5051288).

Programma:

- 10.00 uur inloop met koffie/thee
- 10.30 uur eerste inleiding (ca. 30 min.)
- 11.30 uur H. Mis
- 13.00 uur warme maaltijd
- 14.30 uur tweede inleiding, aansluitend aanbedding en biechtgelegenheid
- 16.00 uur zegen, koffie en thee voor vertrek

Familiedagen

Zondag 4 februari, 4 maart, 15 april

Bij de Familiedagen staat de zin van het gezin in Schrift en kerkelijke leer centraal. De gezinsagenda is meestal snel gevuld, noteert u daarom nu al de data van de Familiedagen voor de komende tijd. Familiedagen: een steuntje in de rug voor elk katholiek gezin.

Programma:

- 13.30 uur inloop met koffie/thee
- 14.00 uur spel
- 14.30 uur inleiding/catechese voor iedere leeftijd
- 16.00 uur H. Mis met aansluitend processie en maaltijd (in het Julianaklooster)

Wist u dat ...

- er op het heiligdom O.L.V. ter Nood iedere zondag om 16.00 uur nog de H. Mis is, speciaal voor gezinnen, maar een ieder is welkom. Na de Mis altijd lichtjesprocessie naar het Mariabeeld en ontmoeting in het Oesdom (potluckdinner);
- u via de nieuwe website olvternood.nl ook online een novena kunt bestellen en laten aansteken in de Genadekapel? Handig voor als u niet in de buurt bent en een belangrijke intentie heeft;
- er elke vrijdagmiddag aanbedding is van 15.00-18.00 uur. Met het bidden van de Kruisweg, Rozenhoedje van Barmhartigheid, stil gebed en de vespers met de seminaristen.

Meer info: www.olvternood.nl

Wat ik DOE...

Elke parochie draait op vrijwilligers. Deze toegewijde groep mensen zet zich vele uren in voor het reilen en zeilen van de geloofsgemeenschap. In zeer diverse taken: van koster tot lector, van communiegroep tot parochiebestuurder. SamenKerk reist door het bisdom en vraagt: wat is uw taak in de parochie?

Eric van Teijlingen

Zingt voor de Heer van liefde en trouw

“Zingen is mijn lust en mijn leven,” aldus Jany Appelman-de Lange. “Ik begon rond mijn zevende in het kinderkoor van Meester Morsch in Onderdijk. Maar zingen zelf deed ik thuis al, met mijn moeder. Bijvoorbeeld bij de afwas.

We zongen dan het Lourdeslied of een tweestemmig Ave Maria.” Jany heeft een hoge sopranenstem en zong zo’n zeventig jaren in diverse koren. In Onderdijk begonnen en daarna jaren in kerkkoren van de parochiekerk in Venhuizen. In 1973 stond Jany aan de wieg van het nieuwe Hemmerkoor in de Theresiakapel in Hem. Bij dit koor zong Jany niet alleen, ze maakte ook de keuzes van de liederen voor tijdens de viering. Ook de tijd dat ze met haar gezin in Noorwegen woonde, zong Jany in een kerkkoor. “Door het zingen in het koor voel ik me helemaal betrokken bij wat er gebeurt tijdens de viering in de kerk. De liedteksten hebben voor mij een

**Regio Westfriesland ZO
Kerkgebouw H. Lucas
en kapel H. Theresia
van Lisieux
Venhuizen / Hem
Jany Appelman-
de Lange (77), koorlid**

Foto: Eric van Teijlingen

**Parochie
H. Joannes de Doper
Hoofddorp
Afra Kroezen-
van Zelst (66)
Boekenwinkel
Het Kruispunt**

hele inleving en betekenis. Zo vind ik het lied 'Jerusalaim' een mooi lied, maar ook 'Wij hebben voor u gebeden' en 'Zingt voor de Heer van liefde en trouw'. Dit laatste lied zingen wij in Venhuizen zelfs tweestemmig." Zingen is twee maal bidden, wordt wel eens gezegd. Maar Jany heeft er niks mee. "Het lijkt net eerder een excuus. Dat je met zingen meer bidt. Nee, in de kerk bid ik én zing ik." Behalve zingen bij een viering wordt er uiteraard ook gerepeteerd. "Ja, heel belangrijk. Ons koor oefent op de donderdag. We hebben jaren gerepeteerd in mijn huiskamer. We begonnen in het café maar daar konden we niet altijd terecht. Toen zijn we maar naar mijn huis gegaan, want ik had een piano staan. En dat is jaren zo gebleven. Dat was extra gezellig. En laten we het jaarlijkse kooruitje niet vergeten. Een traditie daarbij was altijd dat we een zelfgeschreven lied maakten om bij het eten samen te zingen." Gaat het bij het zingen alleen maar om het zingen? Jany: "Nee, zeker niet. Het samen zingen is ook gezellig. Het met elkaar zijn vind ik net zo belangrijk." Naast de kerkkoren zong Jany ook vele jaren in het lokale Drieban-koor, waar vooral een klassiek repertoire van geestelijke werken wordt gezongen, zoals de Krönungsmesse van Mozart, de Messiah van Händel enzovoort. "Tja, want zingen is écht mijn lust en mijn leven." ■

Bijbels gaan het hardst...

Afra Kroezen-van Zelst is al ruim dertig jaar als vrijwilligster betrokken bij de parochie. In allerlei taken, van gezinsviering, secretariaat, redactie van het parochieblad was en is ze actief. Sinds kort werkt ze een dagdeel per week in de boekwinkel van de parochie, Het Kruispunt. In 2000 is de parochie deze boekwinkel naast de kerk gestart. "Het is leuk om mensen in de winkel te adviseren, te helpen bij het maken van een keuze. Of het nu om boeken gaat of om kaarsen. Het verkopen zelf is een leuke ervaring", aldus Afra. Het bijzondere van deze boekwinkel is dat de vrijwilligers uit de diverse kerken van Hoofddorp komen, katholieken en protestanten. De winkel is dus ook een ontmoetingsplek. Wat wordt het meest verkocht? Afra: "We hebben diverse boeken, maar ook kaarsen. De noveenkaarsen doen het goed. Ook verkopen we speciale ansichtkaarten, die je nergens anders vindt. Ik denk aan een kaart die ik zelf wel eens heb verstuurd. Dat was een kerstkaart voor een vrouw die pas haar man begraven had. Daarnaast hebben we heel veel kinderboeken. We hebben er een

speciale zolder voor. Christoffels lopen goed en de glossy's ook. Nu in de kersttijd ook kerstgroepen en -stalletjes. Ja, het aanbod is gevarieerd. Maar het meest verkocht zijn de Bijbels." De winkel heeft een ruim aanbod en de klantenkring is heel divers. "Als ik een groep mensen in de tuin achter de kerk rondleid, loop ik altijd even met ze hier naar binnen. Mensen zijn dan verrast dat we hier zo'n mooie boekwinkel hebben." Naast de verkoop zijn er in de winkel ook andere activiteiten, zoals boekpresentaties en boekbesprekingen met een theoloog. U heeft vast alle boeken gelezen? Afra lacht en zegt: "Nee! Soms kun je wel even door een nieuw boek bladeren maar meestal hebben we daar helemaal geen tijd voor." Wat is zo belangrijk aan dit vrijwilligerswerk? "Door vrijwilligerswerk heb je contact met mensen en het is een manier om actief en betrokken te zijn bij de parochie. Je kunt iets voor de gemeenschap doen. En omdat we met zo'n leuke groep mensen zijn, is het ook gezellig." En gezellig is het winkeltje ook. We kijken er nog even rond. Maar goed dat ik de portemonnee en boekenbonnen thuis heb laten liggen... ■

Franciscus

als bron van inspiratie: gewoon het evangelie

Franciscus van Assisi (1181-1226) is voor veel mensen een inspiratiebron. Ze worden vrolijk als ze aan hem denken: die kleine arme man uit Assisi sprak met vogels en bekeerde een wolf, kuste melaatsen en ging tijdens de kruistochten met de sultan overleggen, droeg de laatste twee jaar van zijn leven de wondtekenen van Christus en werd enthousiast wanneer hij een kerk of kruis zag. Onze paus heet naar hem en gebruikt diens Zonnelied als inspiratiebron voor het behoud van de schepping.

Er zijn veel manieren om door Franciscus geïnspireerd te raken. Laat ik vertellen hoe dat bij mij gebeurde. Ik studeerde theologie. Die studie vond ik interessant, maar echt blij werd ik er niet van. Het bevredigde wel mijn hersenen, maar niet mijn hart en mijn handen. Toen kreeg ik van een medestudent de geschriften van Franciscus. Ik ging erin lezen en er gebeurde iets wonderlijks: eindelijk begon ik te begrijpen waar het Jezus om te doen was en dat ik daarin mee kon doen. Franciscus is geen man van ingewikkelde woorden, maar van eenvoudige daden. Hij liet me zien dat het evangelie niet alleen uit mooie teksten en diepe gedachten bestaat, maar ook uit praktische tips en aanwijzingen die je kunt opvolgen. Gewoon doen! Daar voelde ik me zo bij thuis dat ik niets anders meer wilde. Hij geloofde dat God niemand uitsluit en beschouwde alle mensen als zijn broeders en zusters. Dat ontdekte hij toen hij een keer een melaatse tegenkwam en hem nu eens niet uit de weg ging.

Nu de grote en succesvolle bisdombedevaart van 2015 naar Rome alweer twee jaar achter ons ligt, heeft het bisdom het initiatief genomen tot een nieuwe, grote bisdombedevaart in 2018 naar Assisi. Wie Assisi zegt, zegt Sint Franciscus. Wie is deze beroemde heilige?

ASSISI
2018

BEDEVAART
BISDOM HAARLEM-
AMSTERDAM

Bij hem vond hij vrede. Later ontdekte hij dat ook de dieren zijn broeders en zusters waren en in zijn Zonnelied zingt hij jubelend over de zon die zijn broeder, en over moeder aarde die zijn zuster is.

Wanneer je naar Assisi gaat, zie je dat Franciscus een goede neus had voor prachtige plekken waar hij graag verbleef: de stilte van de Carceri waar Franciscus urenlang kon bidden en mediteren; de eenvoud van San Damiano waar Clara, zijn eerste vrouwelijke leerling, woonde; het kleine kapelletje van Portiuncula waarbij hij en zijn eerste broeder woonden. Daar ontdek je ook dat latere generaties Franciscus vierden met grootse kunstwerken zoals de fresco's over zijn leven in de San Francesco waar hij begraven ligt. In het begin moest ik erg aan die pracht en rijkdom wennen. Ik kon me niet voorstellen dat die kleine arme man zich daarbij thuis zou voelen.

Het is wel een goede kans om de verhalen over Franciscus aan elkaar te vertellen. Dat zijn er heel veel, want hij heeft steeds vanuit zijn inspiratie oorspronkelijke dingen gedaan met een grote fantasie en veel praktische zin. Omdat het december is, past hier het verhaal van Grecio. Franciscus wilde Kerstmis, de geboorte van Jezus, zo concreet mogelijk voor zich zien. Kerststalletjes bestonden nog niet. Franciscus vroeg een man uit het dorp om voor een os, een ezel en stro te zorgen. Ze legden een pop in een kribbe. De mensen uit het dorp kwamen massaal kijken en meebidden, die nacht. Franciscus zong het evangelie. Dat deed hij zo enthousiast dat hij Bethlehem uitsprak als een blatend schaap. De mensen keken gefascineerd en luisterden aandachtig: het kindje in de kribbe leek wel te leven.

Zo kan Franciscus inspireren. Hij was een aanstekelijk man door wie veel mensen nieuwe ideeën opdoen. En wat zo fijn is bij heiligen: je mag je erdoor laten inspireren, maar het hoeft niet. Zij zijn altijd een toegift, een cadeau van God aan ons. ■

Gerard Freeman

Onderweg tussen tijd en eeuwigheid

In mei 2018 organiseert het bisdom een bedevaart naar Assisi. Iedereen is van harte welkom om mee te gaan, jong en oud! Assisi is de stad van de heilige Franciscus en Clara. De bedevaart is een mooie kans om deze heiligen beter te leren kennen en te ontdekken hoe zij ons in onze tijd kunnen inspireren, opnieuw of voor het eerst.

Reisorganisatie VNB verzorgt de reis voor de bisdombedevaart. De reis gaat langs veel plaatsen die een belangrijke rol hebben gespeeld in het leven van Franciscus van Assisi. U kunt op twee manieren naar Assisi reizen. De reis per vliegtuig duurt zes dagen. Het vertrek is op 30 april en de terugreis is op 5 mei. Reist u liever met de bus naar Assisi? Dat kan ook. De busreis is een negendaagse reis met tussenstops in Duitsland en Noord-Italië. De bus vertrekt op 28 april en komt op 6 mei weer aan in Nederland. Het tarief voor de vliegreis is € 799,00 en voor de busreis € 899,00. Voor jongeren onder de 26 jaar geldt een speciaal reistarief van € 349,00 voor de vliegreis en € 449,00 voor de busreis.

Voor tieners en jongeren wordt er tijdens deze bedevaart een speciaal programma georganiseerd met activiteiten die erop gericht zijn om Franciscus en elkaar beter te leren kennen. Voor de jonge kinderen is er het gezinsprogramma, waarbij de kinderen op hun eigen wijze kennismaken met Assisi. De voorbereidingen voor deze programma's zijn al in volle gang. Neem voor vragen over tieners en jongeren contact op met Matthijs Jansen (023-5112635 of m.jansen@bisdomhaarlem-amsterdam.nl).

Vraag naar de folders bij de ambassadeur voor de bedevaart in uw parochie. Kijk ook voor meer informatie op de website www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl. Of neem contact op met de organisatie via assisi2018@bisdomhaarlem-amsterdam.nl of bel naar 023-5112636.

Gerard Freeman is bijzonder hoogleraar Franciscaanse spiritualiteit aan de Tilburg University en stafmedewerker van het Franciscaans Studiecentrum.

Achter de wei van Wijk

De twee Odulphuskerken van Wijk aan Zee

H

et dorp is gebouwd in een duinkom. In de 14e en 15e eeuw kende het een levendige handel op Engeland. Later schakelde men over op visvangst en schelpwinning. Er

was geen haven. De bomschuiten lagen gewoon op het strand. Na 1850 verdween de visserij. In 1881 werd het Badhotel geopend (gesloopt in 1980) en werd het een keurige bescheiden badplaats. Aan het einde van de 19e eeuw verrees aan de zuidwestkant enige villabebouwing. De boeken van Monumentenzorg wijzen ons met name op de interessante chaletachtige villa's aan de Van Ogtropweg. Tot 1936 was Wijk aan Zee een zelfstandige gemeente. Heel opvallend is de eerder genoemde Dorpsweide langs de Zeestraat. Het is een van de weinige overgebleven dorpsweiden in Nederland. Het decor op de achtergrond wordt gevormd door de dorpskerk met een opvallend lange bijna platte toren. Wie goed kijkt ziet rechts tegen de duinrand het spitse torentje van de katholieke kerk liggen. Allebei zijn ze aan St. Odulphus gewijd.

De patroon van Wijk aan Zee

Odulphus werd in de 9e eeuw geboren in Oirschot. Hij werd priester, wilde het klooster in maar zijn ouders waren daar tegen. Toen werd hij maar pastoor in zijn geboorteplaats. Later ging hij naar Utrecht

Het is een wonderlijke weg, die van Beverwijk centrum naar Wijk aan Zee. Als men de lieflijke Beverwijkse buitenwijken achter zich laat komt men in een surrealistisch landschap terecht. Na enige tijd rijdt je dwars door het werkterrein van de Hoogovens (ik vind Tata zo kinderachtig klinken). In 1918 legde dit industriële monster zich hier neer. Dat leverde wel veel werkgelegenheid en een internationaal bekend schaaktoernooi op. Als we de laatste fabrieks-/kantoorgebouwen achter ons gelaten hebben komen we aan. Het centrum is een prachtige wei met twee kerken daarachter. Dat is het dus: Wijk aan Zee.

Bouw van de katholieke Odulphuskerk

Even noordelijker tegen de duinen aan ligt de katholieke Odulphuskerk. Bouwpastoor Adrianus had bij zijn benoeming tot bouwpastoor de opdracht gekregen een stenen kerk te bouwen. De katholieke Wijkers hadden vele jaren in een 17e eeuws schuilkerkje de Mis moeten bijwonen; nu konden ze met eigen ogen de start van de nieuwbouw aan de Sint Odulphsteeg volgen. Het bouwwerk ligt wat verscholen tegen de duinen aan. De gedrongen en toch slanke toren heeft toch drie geledingen en zelfs een traptoren aan de zijkant. De kerk heeft maar één beuk maar wel een vijfzijdige apsis. C.L.M. Robbers was de architect en tegen een aanneemsom van 29.200 gulden was aannemer F. Raaymakers uit Nieuwer-Amstel bereid

←
De oude
Odulphuskerk

**De oude
Odulphuskerk
werd in 1573
grotendeels
verwoest**

en werd door de H. Fredericus naar Friesland gestuurd (daar hoorde ook Noord-Holland bij!) waar hij zijn zegenrijk werk verrichtte. Hij stierf in Utrecht. Hij is ook patroon van de kerk in Assendelft in ons bisdom. Hij wordt afgebeeld als kanunnik, in toog en superplie, met bonnet, almucium (kanunnikenmanteltje) en brevier. Zo heeft A. Bloemaert hem geportretteerd. Op 12 juni heeft hij zijn feestdag.

De oude Odulphuskerk

De oude dorpskerk, die dus als eerste aan Odulphus gewijd was, heeft een opvallend platte oostmuur. De toren (opvallend slank) staat uiteraard aan de westkant. Ook hier, net als in veel andere Noord-Hollandse kerken, een luidklok van François Hemony. De kerk dateert uit 1420 maar werd in 1573 bij de Spaans/Staatse troebelen grotendeels verwoest. De toren en het schip werden in 1609 hersteld. Het koor bleef tot 1855 een ruïne. In 1936 werd een nogal onbenullige consistoriekamer tegen de oostmuur aangebouwd die natuurlijk de luister van het oude koor niet kon vervangen. De voet van de preekstoel dateert nog uit de katholieke tijd.

→
De katholieke
Odulphuskerk

↓
Interieur in
1958

De kerk in gebruik

Uiteindelijk werd de kerk op 1 mei 1890 opgeleverd en kon de bisschop hem voor gebruik in de eredienst inwijden op 19 mei van dat jaar. In 1891 werd een orgel uit een schuilkerkje uit Kethel hier naar toe gebracht en zelfs uitgebreid. Het staat nu fier achter het hoofdaltaar. Frans Loots uit Haarlem schilderde van 1899-1904 de kruiswegstaties. In de rechterwand een raam waarin Johannes de Doper en Johannes Nepomuk zijn afgebeeld. Van de andere kant kijkt Odulphus ons aan (zijn beeld is door een lieve parochiane per ambulance naar huis vervoerd en opnieuw geschilderd). In 1978 werd de kerk gerestaureerd.

Sanatorium Heliomare

Het is nog goed om even door te rijden de duinen in naar het voormalige R.K. Sanatorium 'Heliomare'. Nu dient het gemoderniseerde en uitgebreide gebouw als algemeen revalidatiecentrum. Toch herinneren we er even aan dat het in 1932 werd ingezegend door de toenmalige bisschop, Mgr. J.D.J. Aengenent.

Het interieur anno nu

de klus te klaren. Een tekort aan personeel zorgde voor de nodige vertraging, zelfs de inzet van alle beschikbare metselaars van Wijk aan Zee, in allerijl door de bouwpaas toer opgeroepen, bracht hierin geen verandering. Bijna dramatisch was de val van de steiger van de assistent van baas Schavemaker. Hij overleefde de val omdat hij op een stapel planken viel.

De wei van Wijk (mooie kerstkaart!)

Heliomare

Wat nog aan de katholieke tijd herinnert is de nog aanwezige neogotische kapel uit 1929, ontworpen door A.A.M. Bruning. Hij wordt nu multifunctioneel gebruikt. Naast de kapel een 'stiltecentrum' met ruimte voor Joden, Moslims en Christenen; vredig kijkt Boeddha ons vanuit een hoekje aan. ■

Hein Jan van Ogtrop

Kijk voor meer foto's op de website kerkengek.nl

Marcel Poorthuis is professor in de dialoog tussen de godsdiensten aan de Faculteit Katholieke Theologie van Tilburg University

M

ozes staat model voor het ware leiderschap. Binnenkort komt een boekje uit van de hand van ondergetekende: Mozes de manager, waarin de betekenis van Mozes voor management wordt uiteengezet. Hier alvast een hoofdstukje daaruit. Geleidelijk aan begon het volk te beseffen onder welk onmenselijk regime ze hadden geleefd in Egypte. Hoeveel slachtoffers de kinderarbeid had geëist, hoeveel vernedering het had ondergaan, hoe het werk zelf niet tot voldoening, maar tot volstrekte apathie had geleid. Dat diezelfde opzichters die hen als slaven hadden geminacht nu achter hen aan kwamen om hen terug te halen, was zonder meer ironisch.

Mozes had zijn staf over de droge zee uitgestrekt – de Bijbel vertelt dat tegelijkertijd de wind gunstig was – en de golven sloegen over de Egyptenaren heen: paarden en wagens, symbool van de oorlog, spoelden aan op de oever. Het verhaal dat dan daaromheen wordt verteld, is vaak te horen, maar dan wel alleen de eerste helft. De engelen wilden een loflied aanheffen op God die zo machtig had ingegrepen. God bestrafte hen en zei: “Hoe kunnen jullie juichen als Mijn schepselen in zee verdrinken?” Dat is de eerste helft: erbarmen met de daders, zelfs met oorlogsmisdadigers, dat spreekt aan. De engelen trachtten zich te excuseren: het was precies tijd voor de lofzang op de nieuwe dag die ze dagelijks zingen: het viel toevallig samen. Maar de les is duidelijk: leedvermaak is een slechte emotie die niet bijdraagt tot werkelijke saamhorigheid. De gemakkelijke indeling in winners en losers die grote delen van onze samenleving beheerst, is bedenkelijk: degene die een dergelijke indeling hanteert, meent stevast dat hij zelf tot de winners behoort. Het inzicht dat de tweedeling zélf onvruchtbaar is, kan alleen rijpen als er communicatie is in plaats van segmentatie. Maar de angst om tot de losers te behoren wordt er tegenwoordig al vroeg ingeprent en is later moeilijk te overwinnen. Hier hebben we het echter over daders en slachtoffers. Een maar al te reëel conflict. Toch wordt de engelen de mond gesnoerd. Compassie met de daders is geboden, zo lijkt het.

Dit is zoals gezegd maar de helft van het verhaal. Op hetzelfde moment dat de engelen hun loflied aanheffen zong ook Israël het lied van de Schelfzee (Exodus 15) en wel onder leiding van Mozes én Miriam. De Israëlieten hebben de slavernij aan den lijve ondervonden, hebben familie verloren, kinderen, ouden van dagen, die de dwingelandij niet konden bijhouden. Hen wordt niet de mond gesnoerd! De engelen zijn geen deel van het conflict geweest en leedvermaak past ze niet.

Maar de vreugde om de bevrijding mag de slachtoffers niet worden afgenomen. Dat zou al gauw leiden tot ‘blaming the victim’, in de trant van: “Ze zijn wel erg wraakzuchtig. Zou vergeving niet mooier zijn?” Nog een stap verder en een proces van ‘shifting the onus’ vindt plaats: “Door die haatdragendheid van de nabestaanden blijft het conflict bestaan. Zij zijn er de schuld van dat er geen verzoening plaatsvindt.” Dit mechanisme van uitstoting vindt dan zijn voltooiing in het aanwijzen van de zondebok: “Hun halsstarrigheid is de oorzaak van alle problemen.” De Bijbel geeft de slachtoffers het volle recht om zich te verheugen over de bevrijding. Dáarom zingen Mozes en Miriam een lied. Dat elk jaar tijdens het gedenken van de Uittocht wijn wordt gedronken symboliseert die vreugde. Wel worden enkele druppels van de wijn geplengd, alsof men toch in herinnering wil houden: bevrijding gaat niet zonder pijn en de daders zijn toch ook slachtoffers... Compassie met daders mag niet ten koste gaan van de slachtoffers. ■

Dit is een greep uit de activiteiten van de beide bisschoppen. Meer op de website van het bisdom www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl en op www.arsacal.nl.

Eeuwige gelofte

Op zondag 22 oktober heeft Zuster Maria Koningin van de Vrede (Zusters van het Mensgeworden Woord) haar eeuwige gelofte gedaan. Dit gebeurde in de Haarlemse kathedraal, waarbij Mgr. Jan Hendriks de hoofdcelebrant was.

Grote belangstelling herdenkingsviering Defensiepersoneel

Onder grote belangstelling was 4 november de jaarlijkse herdenkingsviering voor overleden Defensiepersoneel in de Sint Odulphuskerk te Best. Mgr. Jos Punt was als legerbisschop hoofdcelebrant tijdens deze viering, waarbij door nabestaanden en militaire autoriteiten erkenning, waardering en respect tot uitdrukking wordt gebracht voor de overleden personeelsleden van Defensie.

Diakenwijding

Op 18 november is Alvaro Rodriquez Luque in het Heiligdom O.L.V. ter Nood door Mgr. Punt tot transeunt diaken gewijd. Op zaterdag 26 mei 2018 zal hij tot priester gewijd worden. Alvaro werkt in de regio De Waterkant. Voor een uitgebreide fotoreportage zie: www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl

Burendag Tiltenberg

Op zondag 5 november ontving Mgr. Punt de burenen van de Zilkerduinweg op De Tiltenberg. Ruim veertig personen kwamen kennismaken met de locatie waar nu de curie van het bisdom en het Sint-Bonifatiusinstituut zijn gevestigd. Het was een uitermate gezellige ontmoeting. De aanwezige kinderen hebben de klokken geluid, wat niet tot burengerucht leidde...

Jubileum eeuwfeest KDOV

Op 25 november vierde Mgr. Punt een feestelijke Mis in de kathedraal vanwege het eeuwfeest van de Katholieke dirigenten- en organistenvereniging (KDOV). Bij die gelegenheid werd het eerste exemplaar van het door Petra van Langen geschreven jubileumboek *Een eeuw katholieke dirigenten- en organistenvereniging 1917-2017* aangeboden.

Benoeming in Apostolische Signatuur

Paus Franciscus heeft hulpbisschop Mgr. Jan Hendriks benoemd tot lid van de Apostolische Signatuur, naast zijn werk voor ons bisdom. De Apostolische Signatuur is de 'Hoge Raad' van de katholieke Kerk en oordeelt onder meer over bepaalde vormen van beroep tegen uitspraken van de Romeinse Rota en over een beroep dat tegen beleidsbeslissingen wordt ingesteld (administratieve geschillen). Op 28 en 29 november was de hulpbisschop in Rome voor zijn eerste zitting.

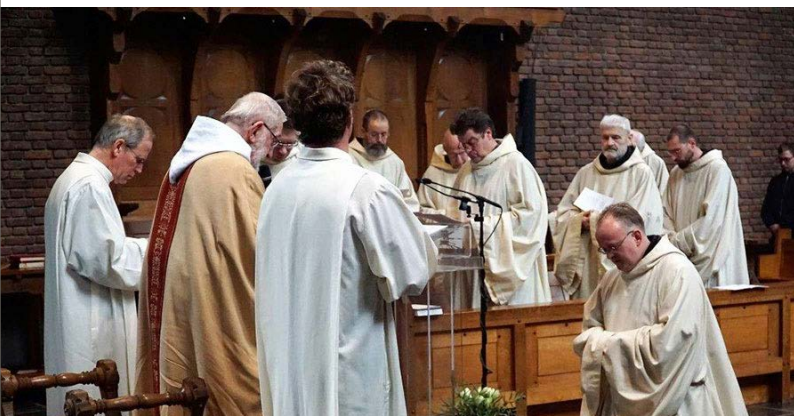
Pp vrijdag 1 december hebben Mgr. Punt en Mgr. Hendriks de nieuwe Bisschop van Groningen-Leeuwarden, Mgr. Ron van den Hout, in de St. Bavokathedraal ontvangen voor een kennismakingsbezoek. Ook is hij met Mgr. Punt nog naar de Tiltenberg gegaan om ook de plaats te zien waar de bisdomkantoren nu gevestigd zijn.

Dag van het Jodendom: 17 januari

Het doorgeven van ervaringen en tradities aan een volgende generatie is essentieel voor het voortbestaan van elke groep mensen. Op de Dag van het Jodendom 2018 staat de betekenis van het doorgeven van de traditie in het Jodendom en in het Christendom centraal. Wat geven we eigenlijk door? Wie geeft de traditie door? Waar gebeurt dat, en hoe? De Dag van het Jodendom, jaarlijks op 17 januari, is een initiatief van de Nederlandse bisschoppen.

Meer info: www.dagvanhetjodendom.nl ■

Professies bij Abdij van Egmond

Broeder Adelbert (Berry) Klaassens deed op zondag 26 november zijn tijdelijke professie ten overstaande van de Abt Gerard Matthijssen. Br. Adelbert was voorheen student aan het grootseminarie en was verbonden aan de curie van het bisdom. In die laatste rol was hij liturgisch assistent van de bisschop. Eveneens was hij enkele jaren lid van de redactie van *SamenKerk*. Op 8 december heeft ook Br. Columba Dechamps zijn tijdelijke professie gedaan. ■

Prins Jaime spreekt op 4 mei in Assisi

Prins Jaime de Bourbon de Parme, ambassadeur van Nederland bij de Heilige stoel, zal op 4 mei vanwege Dodenherdenking een toespraak houden bij een bijeenkomst met de in Assisi - wereldwijd als vredesstad bekend dankzij Franciscus van Assisi - aanwezige pelgrims van ons bisdom. Tijdens deze herdenking zal ons Kathedrale Koor het Requiem van Gabriël Fauré uitvoeren. ■

Kerstfeest voor tieners

Lifeteen Haarlem en Jong bisdom Haarlem-Amsterdam organiseren een kerstfeest voor tieners van 11 t/m 17 jaar op zaterdag 23 december in het Josephhuis (Jansstraat 41 Haarlem). De avond begint om 18.00 uur met een eucharistieviering. Na de viering is er een gezamenlijke maaltijd. Iedereen wordt gevraagd om iets voor te bereiden en dat mee te nemen naar de avond. Info: info@lifeteen-Haarlem.nl of www.jongkerk.nl ■

Meer RK wereldwijd behalve in Europa

De wereld telt bijna 1,3 miljard katholieken, bijna 17,7 procent van de totale wereldbevolking. Voor alle continenten van de wereld is er een stijging te zien, behalve in Europa. Daar daalde het aantal katholieken met 0,21 procent. Aldus de gegevens van het Jaarboek van de Katholieke Kerk over het kalenderjaar 2015, dat recentelijk is gepubliceerd. Percentueel wonen de meeste katholieken in het continent Amerika (63,6 procent) en in Azië het minste aantal (3,2 procent). In Europa is 39,9 procent katholiek. Met 2,1 miljard christenen is het Christendom de grootste religie wereldwijd, gevolgd door de Islam (1,5 miljard) en het Hindoeïsme (900 miljoen). Volgens het onderzoek 'God in Nederland', uit 2016, verdwijnt God steeds verder uit de Nederlandse samenleving. In Nederland geeft 50 procent van de bevolking aan gelovig te zijn. Iets minder dan een kwart van de Nederlandse gelovigen is katholiek. ■

A photograph of a church facade at dusk. The church has a large rose window and a gabled roof. In the foreground, several people in medieval-style clothing are standing on a grassy area. Some are holding baskets, and there are small lights on the ground. The sky is a deep blue.

*Heer, maak mij een werktuig van uw vrede.
Laat mij liefde brengen waar haat heerst,
laat mij vergeven wie mij beledigde,
laat mij verzoenen wie in onmin leven,
laat mij geloof brengen aan wie twijfelt,
laat mij waarheid brengen aan wie dwaalt,
laat mij hoop brengen aan wie wanhoopt,
laat mij licht brengen wie in duisternis is,
laat mij vreugde brengen aan wie bedroefd zijn.*

In het Kind van Kerstmis vond Franciscus van Assisi zijn woorden voor dit gebed om de wereld vrede, toekomst, geloof, hoop en liefde te bieden. Wij wensen u en uw dierbaren een Zalig Kerstmis toe.

Mgr. Jos Punt *bisschop van Haarlem-Amsterdam*

Mgr. Jan Hendriks *hulpbisschop*

Mgr. Jan van Burgsteden *sss emeritus-hulpbisschop*

Week van gebed christelijke eenheid

Van 21 t/m 28 januari 2018 is de Week van gebed voor de eenheid onder de christenen. Thema voor deze oecumenische bidweek is: Recht door zee. Het verwijst naar het loflied uit Exodus 15 dat Mozes samen met de Israëlieten zong toen God het volk Israël recht door zee leidde. Daarmee deed God het volk recht, dat jarenlang onderdrukt was door de Egyptenaren. Het volk van Israël zag hoe Gods hand in actie kwam want geen mens hield voor mogelijk dat de zee zou splijten. Het verhaal over de bevrijding van het volk van God is zeer aansprekend voor de Caribische christenen van alle denominaties van vandaag. Zij zien de hand van God actief in het beëindigen van de slavernij. De reddende daad van God die vrijheid brengt, is voor hen een samenbindende ervaring. Tegenwoordig zijn er nieuwe bedreigingen die mensen in slavernij brengen: armoede, geweld, onrechtvaardigheid, drugsverslaving en pornografie en de pijn, het verdriet en de angst die daaruit volgen. Maar de rechterhand van God gaf telkens hoop en moed aan de Israëlieten. Zo ook aan de christenen van de Cariben. Exodus 15 laat steeds zien dat de weg naar eenheid vaak door middel van een gemeenschappelijke ervaring van lijden gaat. Bevrijding en/of verlossing zijn een initiatief van God, God gebruikt ons - mensen - om Zijn doel en plan voor de verlossing van Zijn volk te realiseren. Meer info (ook werkmateriaal): www.raadvankerken.nl (bij 'vieren') of www.oecumene.nl (bij 'kalender'). ■

The Passion 2018 in de Bijlmer

De achtste editie van *The Passion* vindt op 29 maart 2018 plaats in Amsterdam Zuidoost. Stadsdeel de Bijlmer, dat in 2018 vijftig jaar bestaat, is in al zijn veelzijdigheid bij uitstek geschikt om als decor te dienen voor de eigentijdse muzikale vertolking van het verhaal over het lijden en sterven van Jezus. Een rauw, maar troostrijk verhaal tegen de achtergrond van een wijk die bekend is met verdriet en tegenslag, maar ook met wederopbouw en veerkracht. Het thema is: 'Ik zie jou'. *The Passion* wordt die avond op NPO 1 uitgezonden. ■

recht door zee

Exodus 15:1-21

Week van Gebed voor de eenheid
21-28 januari 2018

Oktober 2019: speciale missiemaand

Paus Franciscus heeft afgelopen 22 oktober, Wereldmissiedag, in Rome een speciale missiemaand uitgeroepen voor de maand oktober 2019. De paus wil meer bewustzijn van evangelisatie en missie, de opdracht om de Blijde Boodschap door te geven aan wie die niet (meer) kennen. De woorden van Jezus: "Gaat uit over heel de wereld en verkondig het evangelie" (Marcus 16,15) zijn een taak waar we niet van af kunnen zien, aldus de paus. Franciscus hoopt dat zijn oproep zal leiden tot initiatieven die het gebed zullen intensiveren en de verkondiging van het Evangelie bevorderen, als ook meer Bijbelse en theologische reflectie op de missie (dichtbij en ver weg), werken van christelijke caritas en concrete acties van samenwerking en solidariteit tussen de kerken en volken hier en ginds. ■

WJD'19 in Panama

De Wereldjongerendagen (WJD) zijn het grootste jongerenevenement ter wereld. De komende WJD is in Panama (Midden-Amerika). Het belooft een ervaring te worden om nooit te vergeten. Dus wees erbij in januari 2019! Jong Katholiek en reisorganisatie VNB bieden jongeren van 18 t/m 30 jaar deze unieke reis aan van 15 t/m 29 januari 2019. De vroegboekprijs is € 1.499,00 (geldig tot eind januari 2018). Dit is een all-in prijs inclusief het standaard WJD-pakket en het vervoer. Voor informatie en boeking: www.vnb.nl (reisnummer PA1901). Na aankomst in Panama wordt het eerste deel van de reis doorgebracht in het bisdom Santiago de Veraguas om de Panamese gastvrijheid te ervaren: Een onvergetelijke beleving op een plek waar natuur, cultuur, geschiedenis en geloof elkaar ontmoeten. Van 22 t/m 27 januari is de WJD in Panama Stad. Drie ochtenden is er een Nederlands programma. In de middagen en avonden: jongerenfestival met muziek, theater, discussie en nog veel meer. Hoogtepunten zijn de verwelcoming van de paus, de kruisweg, de avondwake onder de sterrenhemel en de indrukwekkende slotviering met paus Franciscus en honderdduizenden jongeren. Meer info: www.wjd.nl | Matthijs Jansen (m.jansen@bisdomhaarlem-amsterdam.nl). ■

WERELDJONGERENDAGEN
PANAMA
22-27 JANUARI 2019

Abdij van Egmond doet afstand van het kerstdorp

Een aantal jaren heeft dit kerstdorp van de Abdij van Egmond centraal gestaan tijdens de kersttentoonstellingen.

De abdij heeft besloten om er afstand van te doen, en anderen er van te laten genieten. Het kerstdorp kan afgehaald worden door een liefhebber! Het is met de hand gemaakt en behoorlijk gedetailleerd. En groot: 4 x 4 meter voor bijvoorbeeld een centrale plek in een kerk, hal, zorginstelling of winkelcentrum. Het heeft twee verschillende gedetailleerde kanten met 2 kerstgroepen. Het bevat elektra voor lichtjes, draaimolentjes en waterpartijen. U mag het zelf ophalen (kan in delen getransporteerd worden).

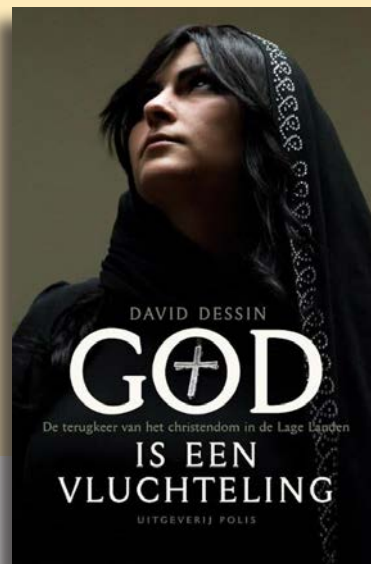
U kunt contact opnemen met Martina Koolwijk (06-41187800 | m.koolwijk@abdijsaarsen.nl). ■

Nieuw christendom voor Europa

In een spraakmakend boek bestrijdt de katholieke Belgische filosoof David Dessin de overtuiging dat het christendom in het Westen voorbijgaat. Door de komst van miljoenen migranten is het juist springlevend, meent hij. Maar wel anders.

Stel je een picknick voor op het grasveld naast de basiliek in het heiligdom van Scherpenheuvel. Jonge gezinnen met spelende kinderen, ouderen die in gebed

verzonken zijn. Vaders roken pijp en de moeders rodde-len over de afwezige leden van de gemeenschap. Een beeld uit een oude film? Een verhaal dat terugblijkt op het vrome Vlaanderen van de jaren vijftig? Toch niet. Het is integendeel een heel hedendaags beeld dat je op elke mooie zomerdag kunt zien, en ik zag het zelf ook toen ik met dit boek begon. De aanwezigen waren echter geen autochtone katholieken, maar Chaldeeuwse christenen van Turkse afkomst en de maaltijd bestond uit feta, zoute kaas en platbrood. (...) Stel je nu dezelfde omgeving voor, maar dan twintig jaar later. De lokale, blanke katholieke bevolking is grotendeels verdwenen. De missen

worden voorgegaan door een zwarte priester, de misdienaars zijn van Aziatische afkomst, het publiek bestaat uit een mengeling van Afrikaanse, Zuid-Amerikaanse en oosterse christenen. (...) De liturgie is vol emotie en niet zelden vallen er leden flauw. (...) Visioenen en duiveluitdrijvingen zijn allang geen zeldzaamheid meer." Zo begint de Belgische godsdienstfilosoof David Dessin

Hoeveel christelijke vluchtelingen in Nederland verblijven, is niet helemaal duidelijk omdat veel migrantenkerken geen goede administratie bijhouden en niet elke vluchteling wil worden geregistreerd. De schattingen lopen uiteen van 800.000 tot 1,3 miljoen. Het Nijmeegs Instituut voor Missiewetenschappen heeft een online database met katholieke migrantenkerken: www.ru.nl/nim/database-catholic-migrants/zoeken-naar-parochie

(1985) zijn boek *God is een vluchteling*. Door die titel zou je kunnen denken dat gaat over zoiets als het herkennen van God in de vele vluchtelingen van deze wereld. Ten onrechte. Waar het wel over gaat, blijkt uit de ondertitel: *De terugkeer van het christendom in de Lage Landen*. Een terugkeer door een toename van het aantal praktiserende christenen die, meent Dessin, de cultuur van het christendom in het Westen zullen veranderen.

Onopgemerkte christenen

Voorwaar een verrassend geluid. Vrij algemeen wordt immers aangenomen dat het christendom in het Westen definitief op zijn retour is: de moderne mens heeft God dood verklaard en moet niets meer hebben

In september jl. is het boek van David Dessin gekozen tot het beste theologische boek van het jaar. “Met *God is een vluchteling* heeft Dessin volgens de jury een uiterst actueel en relevant boek geschreven. Dessin laat zien dat, anders dan vaak wordt gedacht, een zeer groot deel van de migranten die naar Europa komen tot het christendom behoren. Met hun komst is er op het Europese continent een nieuw soort christendom aan het ontstaan,” zo werd tijdens de jaarlijkse Nacht van de Theologie bekendgemaakt. De jury bestaat uit recensenten van *Trouw* en *Nederlands Dagblad*.

van bevoogdende religies. Dessin zet daar iets anders tegenover. Vanuit allerlei delen van de wereld komen economische, religieuze en politieke vluchtelingen (of migranten) onze kant op; miljoenen van hen zijn christen. Het Amerikaanse Pew Research Center meldde in 2012 dat er in Europa 26 miljoen christelijke migranten zijn, van wie de helft afkomstig is van buiten Europa (tegenover 12 miljoen islamitische migranten). De aanwezigheid van deze christenen “blijft voorlopig grotendeels onopgemerkt”, schrijft Dessin. “Het gaat om een diverse groep, met vooral Afrikanen, Aziaten en mensen uit het Midden-Oosten, die zelden als één groep gezien worden. Het zorgt ervoor dat de christelijke vreemdelingen in Europa geen bekend fenomeen zijn en door de media vaak genegeerd worden.”

Dat ze onder de radar blijven, komt ook door de manier waarop in onze streken naar de wereld wordt gekeken, meent Dessin. In Europa denkt men het eindpunt van de evolutie van het christendom mee te maken: het is geïndividualiseerd, gerationaliseerd en gesecculariseerd. Het heeft zich aangepast aan normen en opvattingen

van een liberale wereld. Men neemt aan dat uiteindelijk ook het christendom in andere delen van de wereld die ontwikkeling zal doormaken. “Progressieve (ex-)christenen kijken vaak wat meewarig neer op de christelijke culturen uit het ‘Globale Zuiden’, die nog niet ver genoeg gevorderd zijn”, stelt Dessin. Door die zelfvoldane bril ziet men niet dat “het wereldwijde christendom een springle-

Foto: Edith van Kuijk

vende, arme, radicale en vooral zuidelijke religie is. (-) Nu de twee werelden elkaar opnieuw ontmoeten, wordt pas duidelijk hoe erg ze uit elkaar gegroeid zijn.”

Dat Dessin wel oog heeft gekregen voor dat andere christendom, schrijft hij toe aan ontmoetingen met migranten in zijn omgeving. Hij spreekt van “getuigenissen van de christenen die in Vlaanderen, Nederland en Duitsland wonen, in onze oude stadskernen en volkswijken, in armoedige appartementen, achter garagepoorten en in zolderkamers, maar evengoed in deftige huizen en kantoren, in onlangs nog lege maar nu weer volle kerken en kathedralen, in hotels en op expo's.” Onder deze christenen wordt “geëvangeliëerd en bekeerd, vaak met een radicaliteit en een vuur die voor gesecculariseerde christenen een moeilijke spiegel vormen”. Over thema's als huwelijk en seksualiteit hebben de ‘nieuwe’ christenen vaak opvattingen die niet stroken met het liberale gedachtegoed van westerse christenen en niet-christenen. Het christendom in Europa is springlevend, meent Dessin. “Het is alleen niet Europees meer.” ■

God is een vluchteling - De terugkeer van het christendom in de Lage Landen | David Dessin
ISBN 9789463101103 | € 19,95

Kijken en kuieren rond Kerst

Foto's: Jochem Oor

Het ontstaan van een kerststal zoals wij die nog steeds kennen, gaat terug tot de eerste helft van de dertiende eeuw. Franciscus van Assisi kwam met het idee om de kerstboodschap met beelden en levende dieren aan de (ongeleterde) bevolking uit te dragen. Kerstmis 1223 staat er in het Italiaanse Greccio een heuse levende kerststal. Franciscus volgt hier het geboorteverhaal zoals dat bij de evangelist Lucas beschreven staat en voegt ook elementen toe uit het kerstverhaal van Matteüs.

Een kerststal is niet zomaar een verzameling beeldjes van Jozef, Maria, Kindje Jezus en wat schaapjes enzovoort. Op verschillende manieren is het wonder van Bethlehem in beelden en groepen, in kunst en kitsch, uitgebeeld. Zowel in als buiten ons bisdom kan jong en oud verrassende tentoonstellingen van kerstgroepen en -stalletjes bezoeken en genieten van aanverwante 'kerstactiviteiten'.

Edith van Kuijck

Amsterdam

H.H. Martelaren van Gorcum

Linnaeushof 93-94 (Watergraafsmeer)
Kerstgroepen van Riet Delamarre
en Bert Hilhorst
26 december t/m 7 januari
van 13.00-17.00 uur

Sint Urbanus

Rijksstraatweg 230 (Duivendrecht)
Kerststal te bezichtigen tot 3 januari
voor en na iedere viering
Kindje Wiegen op 26 december
14.00 uur

H. Thomas van Aquino

Rijnstraat 109
Kerstgroepen en kerststaltes
tentoongesteld en eventueel te koop
dinsdag t/m vrijdag 13.00-17.30 uur
en zaterdag 13.00-17.00 uur

H.H. Petrus en Paulus (De Papegaai)

Kalverstraat 58
Kerstgroep van Hans Kluckner,
Familie Pfaffensteller Holzbildhauereij,
uit Oberammergau
t/m 4 januari van 10.00-16.00 uur
(‘s zondags tot 14.00 uur)

Monnickendam

H.H. Nicolaas en Antonius

Noordeinde 19
Kerstgroepen van Rita van Bavel-
Bakker
t/m 30 december van 12.00-16.00 uur
(niet op 25 december)

Kerststallenroute in de binnenstad

t/m 30 december: Kerstgroepen in
winkels en bij particulieren in de oude
binnenstad, met levensechte kerststal
van kunstenaar Herman van Elteren
onder de Waagh. Wandelroute
verkrijgbaar bij Promotie Waterland
(Middendam), Museum de Speel-
toeren, bij de Nicolaas en Antonius-
kerk en via de website
www.waterlandseevenementen.nl

't Veld

Sint Martinus

Rijdersstraat 109
Kerstgroepen van Tiny Schouten-Mol
en Jo Mensen
16 en 17 december 13.00-17.00 uur
Op 17 december vanaf 13.30 uur
Jeugdfanfare Play Together
en Zanggroep Change
Tot 7 januari op afspraak te bezichtigen
via Jo Mensen (0226-422145)

Diemen

Kerstomwegang 24 december:
van gemeentehuis (start 17.00 uur)
naar de levende kerststal in de Petrus'
Bandenkerk (aankomst 18.30 uur).
Onderweg het kerstverhaal en
kerstliederen zingen. Bedoeld voor
kinderen die verkleed en met
lampionnen meelopen. In de stoet
lopen ook enkele dieren mee.

Den Burg/Texel

H. Johannes de Doper

Molenstraat 36
Expositie kerststallen
t/m 16 december van 13.30-16.30 uur
en 15 december van 19.30-21.00 uur

Hem (Venhuizen)

H. Theresia van Lisieux

Hemmerbuurt 142
Kerststallen uit binnen- en buitenland.
Op afspraak met de koster van
de kerk (0228-542673 / 06-30652444).

Obdam

Sint Victor

Dorpsstraat 149
Expositie samengesteld
door Anne Franken (Ursem)
16 en 17 december
van 10.00-16.00 uur

Haarlem

H.H. Antonius van Padua/ Groenmarktkerk

Nieuwe Groenmarkt 12
Uit de collectie van Nel Stevens,
Paul de Beijer en de kerk
Tot 6 januari op maandag t/m vrijdag
van 14.00-16.00 uur

Kathedraal St. Bavo (St. Bavo)

Leidsevaart 146
Van 26 december t/m 7 januari
(behalve 1 januari) van 12.00-16.00
uur (behalve 1 januari). Een speciale
avondopenstelling op 28 december
van 19.30-22.30 uur. De Kathedraal is
dan sfeervol verlicht en de toren kan
beklimmen worden voor een prachtig
uitzicht. Toegang € 4,00, kinderen
€ 1,00, incl. koffie en thee.

Heiloo

Heiligdom O.L.V. ter Nood

Kapellaan 146
Kerstmarkt in Het Oesdom
t/m 23 december 10.30-16.30 uur
Kerst-inn op 26 december van
14.00-16.00 uur met om 15.00 uur
Kindje Wiegen (Bedevaartkapel)

Beverwijk

St. Agatha

Breestraat 101

De levensgrote kerststal met thema: 'Sterren stralen overal', is de grootste aaneengesloten kerststal van Nederland. Te bezichtigen op 13, 17 en 20 december van 12.00–16.00 uur en van 25 december t/m 7 januari van 12.00–16.00 uur.

Jheronimus Bosch Art Center

Jeroen Boschplein 2 (op loopafstand van de Sint-Janskathedraal)
Grootste uitbeelding van het kerstverhaal met 1.750 figuren in een landschap waarin veel symbolieken en oude volkswijsheden zijn verwerkt, omringd door reproducties van al het werk van Jheronimus Bosch. Geopend van dinsdag t/m zondag van 11.00–17.30 uur, op 31 december van 11.00–16.00 uur. Info: www.jheronimusbosch-artcenter.nl

Nieuw-Vennep

O.L.V. Onbevlekt Ontvangen

St. Antoniusstraat 15

Eerste Kerstdag (13.30 tot 15.30 uur): Open Inloop, levende kerststal, diverse kraampjes, kerstverhalen, knutselen en kerststukjes maken.

's-Hertogenbosch

Kathedraal van Sint Jan

Torenstraat 16

De grote kerststal is gemoderniseerd m.m.v. medewerkers van de Efteling. De vernieuwde kerststal is t/m 29 januari te bezichtigen op zondagen van 13.00 tot 16.30 uur en op andere dagen tussen 10.00 en 16.30 uur.

Utrecht

Museum Catharijneconvent

Lange Nieuwstraat 28

Kerstival voor kinderen, o.a. een kerstspeurtocht en Napolitaanse kerststal. Het hele museum in kerstsfeer. Van 23 december t/m 7 januari. Info: www.catharijneconvent.nl

Kerstmis in de Haarlemse kathedraal 2017

Zaterdag 23 december

20.00 uur Festival of Nine Lessons and Carols met zang van de Bavocantorij. De toegang is gratis.

Zondag 24 december Kerstavond

16.30 uur Kinderviering met zang leerlingen groep 5 van de Koorschool.

20.00 uur en 22.30 uur

Kerstavondvieringen met zang van het Kathedrale Koor. De vaste misdelen zijn uit de Messe de Minuit pour Noël van M.A. Charpentier.

Maandag 25 december Eerste Kerstdag

10.00 uur Pontificale Hoogmis met zang van het Kathedrale Koor. De vaste misdelen zijn eveneens uit de Messe de Minuit pour Noël van M.A. Charpentier.

Dinsdag 26 december Tweede Kerstdag

10.00 uur Eucharistieviering met kerstliederen.

Leo Fijen is hoofd levensbeschouwing KRO-NCRV en directeur van uitgeverij Adveniat

Op zoek naar de monnik in ons allemaal

De Abdij van Egmond was het eerste klooster dat ik in mijn leven bezocht. Ik weet het nog als de dag van gisteren. Vanuit Haarlem-Noord waar ik woonde en kerkte in de inmiddels verdwenen Petrus en Paulus

ging het met de bus, trein en bus richting Egmond om mijn leeftijdgenoot Nico van der Peet op te zoeken. Ik heb er in de jaren '70 nog een verhaal over geschreven voor ons toenmalige kerkblad 'Aktie-reactie'. En toen ik dat verhaal laatst teruglas, herkende ik mijn verliefdheid op de plek en het ritme van dat leven. Nico heeft het klooster na een paar jaar verlaten en is inmiddels al weer heel lang een gewaardeerd priester van dit bisdom midden in de meest boeiende stad van ons land, Amsterdam. Maar het klooster heeft mij nooit meer verlaten.

Vaak krijg ik de vraag voorgelegd waarom ik daar zo graag kom. Toen wist ik niet wat me zo dierbaar is in het leven van een klooster. En ik romantiseer dat bestaan niet. Maar de vele keren dat ik voor de kloosterserie te gast mocht zijn bij monniken en vrouwelijke religieuzen, hebben me gevormd voor het leven. Ik heb mogen ontdekken dat ik de dag graag in stilte begin om met meer aandacht te leven. Alleen op die manier heb ik geleerd om meer te wachten en zo te verstaan wanneer er op de deur van mijn hart wordt geklopt. Ik weet nu hoe moeilijk het is om in deze digitale wereld tijd over te houden. Maar wie geen tijd maakt voor zichzelf, kan al helemaal geen tijd hebben voor de ander en voor God. Stilte, wachten en tijd maken me ervan bewust dat er soms op de deur van mijn hart wordt geklopt. Doe ik open en durf ik het aan om in mijn eigen hart te kijken en vrede te

Heel soms mag ik meemaken dat op de bodem van mijn hart God op me wacht

sluiten met de schaduwen van mijn leven? Als ik die moed heb, mag ik heel soms meemaken dat op de bodem van mijn hart God op me wacht. Dat is de mooiste ontdekking van mijn leven, dat geeft me het grootste

geluk: innerlijk vrij zijn en weten diep van binnen dat ik geliefd ben in al mijn gebrokenheid.

Deze kloosterlessen hebben mijn leven verrijkt. En ik wil die rijkdom graag delen met zo veel mogelijk mensen. Daarom ben ik de laatste jaren vaak in diezelfde Abdij van Egmond om samen met gasten op zoek te gaan naar de monnik in jezelf. En daarom heb ik dit jaar de kloosterglossy gelanceerd. Bijna 20.000 mensen kochten dit magazine en gaven daarmee nog eens aan hoe groot het verlangen is om anders te leven. Ik ben dus niet de enige die anders met stilte, wachten en tijd wil omgaan. Daarom ga ik door met deze glossy: als een uitnodiging om de monnik in ons allemaal te zoeken. Daar wordt een mens gelukkig van. Zeker in deze dagen van Kerstmis en Oud en Nieuw. Ik wens u allen Zalig Kerstmis en veel zegen in 2018: met stilte, wachten, tijd en het diepe geluk dat God op ons wacht. ■

Klooster! Licht | € 9,95 | www.adveniat.nl

Hij kwam om te **redden**

De een viert als priester Kerstmis voor de eerste keer, de ander voor de zestigste keer. SamenKerk sprak met twee van onze bisdompriesters: Anton Goos die op 24 december precies zes maanden priester is en Jan van der Plas, die in juni zijn diamanten priesterjubileum vierde en overigens op 23 december 87 jaar wordt. Wat betekent Kerstmis voor hen? En hebben ze veel vieringen met de kerstdagen?

Twee priesters over de betekenis van Kerstmis

Jan, wat herinner je je nog van je eerste Kerstmis?

Ik was als kapelaan benoemd in Venhuizen bij pastoor Theo Boonenkamp. Het was misschien niet het eerste jaar, maar zeker het tweede. De pastoor deed natuurlijk altijd zelf de nachtmis om vijf uur 's ochtends. Maar die Kerst bonsde om vier uur de koster op mijn deur, want de pastoor was ziek en of ik de nachtmis kon overnemen. Ik was er niet op voorbereid. Het was een voldongen feit zo midden in de nacht. Maar ik herinner mij dat de kerk vol was met Kerstmis. Alles in het Latijn. We hadden in Venhuizen net een nieuw kerkgebouw. En het altaar stond al los en de priester stond al, zeg maar, met het gezicht naar de mensen.

Anton, jouw eerste Kerstmis als priester.

Wat verwacht je ervan?

Vorig jaar was ik als diaken al betrokken bij de kerstvieringen in Volendam. En dit jaar doe ik zelf de vieringen, zoals bijvoorbeeld de kinderviering in de Mariakerk. Ik verwacht veel drukte dan. Kerstmis

is natuurlijk een viering met meer mensen en meer muziek. (Lachend:) Ik verwacht ook dat het rommelig wordt.

Hoe ervaren jullie de kerstperiode?

JAN: De kerstperiode is altijd een drukke periode. Als jonge priester weet ik nog dat ik in de dagen vóór Kerstmis veel biecht heb gehoord. Zo ging dat nog. Bijna de hele parochie kwam biechten. Dus ik zat vele uren in de biechtstoel. Maar nu ben je meer bezig met het begeleiden van werkgroepen om vieringen te maken, liederen uit te kiezen enzovoort. Op de pastorie hadden we interne huishoudsters. Zij zorgden altijd wel voor iets extra's en maakten de pastorie gezellig. De kerstnacht was een drukke nacht, want je had vele kerkelijke vieringen. Er waren minimaal drie Missen: de nachtmis, de dageraadsmis en de dagmis. Je ging de hele nacht maar door. Dit jaar heb ik twee vieringen, één in Oudorp en Eerste Kerstdag in de Blijde Mare.

ANTON: Mijn programma is ook niet mis met drie vieringen in de kerstnacht, twee op Eerste Kerstdag en twee

op Tweede Kerstdag. Die drukte bij het biechten is mij niet bekend. De kersttijd is altijd een leuke en gezellige tijd. Het is in de kerk altijd wel feestelijk en vol. Althans, voor zover de brandweer het toelaat.

Als alle drukte voorbij is, wat ga je dan privé doen?

ANTON: Ik heb rond de Kerst een vriend uit Engeland op bezoek. Ik denk dat we Tweede Kerstdag naar mijn ouders in Weert (Limburg) gaan.

JAN: Ik ben op Eerste Kerstdag gewoon thuis. Op Tweede Kerstdag ga ik naar het concert van het Laurentiuskoor in Oudorp. Het is hun laatste optreden als kerkkoor. Ze houden ermee op.

Maar eerst moet je nog de kerstpreek houden. Wanneer begin je met de voorbereiding?

JAN: In de Advent, door de teksten die me zeker bekend zijn, weer te lezen. Dit jaar heb ik me laten inspireren door de Bijbeltekst uit de brief van Paulus aan de Filippenzen (Fil. 2,5-7). (Jan leest voor:) "Laat niemand zijn eigen belangen behartigen maar liever die van zijn naasten. Die gezindheid moet onder u heersen welke ook Christus Jezus bezielde: Hij die bestond in goddelijke majesteit heeft zich niet willen vastklampen aan de gelijkheid met God: Hij heeft zich van zichzelf ontdaan en het bestaan van een slaaf aangenomen. Hij is aan de mensen gelijk geworden." Dit is de kern van het mysterie, want dat is het toch, wat Kerstmis is. Dat God de Zoon menselijk is geworden. Hij nam het bestaan van een dienaar op zich. Er staat zelfs: het bestaan van een slaaf. Hij kwam om te redden, dat is ook wat Jezus' naam betekent, en niet te oordelen. En dat zingen we ook: "Hij kwam van alzo hoge...". Hier vind ik het geloofsgeheim van wat Emmanuel wil zeggen: God met ons.

ANTON: Normaal begin ik op de maandag ervoor met de preek. Ik vraag mij af wat mij in de Schriftlezingen raakt en ik probeer één thema te zoeken. Dan lees ik wat bijbelcommentaren en wat de catechismus erover zegt. Maar nu begin ik al tijdens de Advent, begin december. En dan hoop ik dat ik op tijd een kerstgedachte heb... Wat mij aanspreekt in het kerstverhaal is dat God zich helemaal aan ons geeft, uit pure liefde. En dat wij dat voorbeeld mogen navolgen. God geeft alles, zijn Zoon.

Ook ons wordt gevraagd alles te geven. Maar naast de preekvoorbereiding vind ik het belangrijk om me helemaal op Kerstmis voor te bereiden. Dat doe ik in de Advent, die ik zo goed als mogelijk probeer te beleven. Want geen goede Kerst zonder een goede Advent.

JAN: Het goede van Kerstmis is ook dat het een echt familiegebeuren is. Iedereen komt bij elkaar. Kerstmis spreekt ook zeer tot de verbeelding. Het gaat over een pasgeboren kind, over ouderschap, over het gezin. Daarom is een gezinsviering in deze tijd ook belangrijk. Toen ik pastoor was in de Schermer hadden we altijd een levende kerststal. Dan werd het kerstverhaal door een Jozef, Maria, een Kindje en herdertjes naverteld.

ANTON, lachend: In Volendam doen ze dat ook. Met een echt kindje. Ik had het zelf nog gedoopt. Bij de kinderviering vorig jaar midden onder de geloofsbelijdenis riep Jozef heel hard: "Jezus, hij speigt..." (hij geeft over - red.). Tot grote hilariteit van de kerk.

Jan, zestig jaar priester, wat zou je nog tegen je jongere collega Anton willen zeggen?

JAN: Ik vind het moedig dat je in deze tijd priester wilt worden. In mijn tijd was dat anders. Ik kom uit een groot katholiek gezin en het was veel meer gewoon om priester te worden. Je had ook nog een veelzijdig kerkelijk leven. Vroeger had de priester ook aanzien, stond hij boven de mensen. Dat is niet meer. Je kunt nu tussen de mensen staan. Maar wat ik Anton en de jongere collega's wil meegeven is dat de Kerk menselijk is maar zeker ook goddelijk. Menselijke organisaties verdwijnen weer, maar de Kerk zal blijven. Jezus heeft ook gezegd: Ik zal met u zijn tot het einde van de dagen. Daar is de oorsprong van de Kerk.

ANTON: U zei dat ook in de bus deze zomer naar Keve-laer, toen wij naast elkaar zaten. Ik vond dat heel bemoedigend te horen. Want ik ben mij bewust van de situatie van de Kerk van vandaag. Maar het is mijn roeping om daar te zijn waar de mensen zijn en, gesteund door de sacramenten, hen geloof, hoop en liefde te bieden. ■

Eric Fennis

Anton Goos (32) is op 24 juni 2017 priester gewijd en werkzaam (geweest) in Hilversum en Volendam. Jan van der Plas (87) is op 15 juni 1957 priester gewijd en werkte in Venhuizen/Hem, Zuid-Schermer, Hensbroek, Zaandam en Blokker. Nu is hij als emeritus nog actief in Alkmaar.

Goed nieuws...

Bij de kerstnacht mis hoorden we weer hoe engelen de herders in het open veld opzochten. “Wees niet bang, wij brengen jullie goed nieuws...”, zei de engel tegen de herders. “Er is een Kind geboren, een Redder.” Aldus beschreven door de evangelist Lucas (hfd. 2). Eerder, in hoofdstuk 1, lazen we (op 25 maart overigens) hoe de engel Gabriël goed nieuws bracht aan Maria uit Nazareth: “De heilige Geest komt over je en je zult zwanger worden van de Zoon van God.” Engelen brachten goed nieuws.

Goed nieuws... jawel, ook nu klinkt die engelenstem.

In **Almere** bijvoorbeeld. In **Kerkmare** volop informatie over het nieuw te bouwen kerkgebouw. Sinds 2005 wordt er aan dit project gewerkt en op 28 september werden de tekeningen en een maquette gepresenteerd. De nieuwe kerk biedt ruimte aan zo'n 350 tot 400 personen. Dat moet voldoende zijn voor de zondagen. Bij verwachte drukte kunnen nog 75 à 100 stoelen worden bijgezet. Naast de kerk komen er een dagkapel, een ontmoetingsruimte, vergaderzalen en kantoren. Op verzoek van de parochianen is een 'echte kerkingang' voorzien.

Bij deze ingang komen twaalf betonnen zuilen, die een zekere intimiteit moeten bewerkstelligen. Men betreedt eerst de narthex, een voorhal van de kerk. Daar kan men de jas ophangen, en naar de verschillende ruimten gaan. In de kerk komen vaste kerkbanken. Gedacht wordt om op verschillende plekken ruimte te maken om een rollator neer te zetten. Bij de toelichting werd opgemerkt dat de grote lijnen nu vastliggen, de kerk gaat er komen. De verwachting is dat medio 2018 de eerste paal kan worden geslagen. Als dat geen goed nieuws is... ■

K**AN** nieuws, het parochieblad voor **Kortenhoef, Ankeveen** en **Nederhorst den Berg** - heeft een leuke rubriek: RK-Wonen. “In de rubriek RK-Wonen geven we een blik achter de voordeur van een van onze parochianen”, dit keer met aandacht voor de verzameling wijwaterbakjes van mevrouw Nel Winthorst uit Ankeveen. Ze heeft er inmiddels negentig hangen. “Ze hangen aan rekken in haar slaapkamer. Alle bruingekleurde bij elkaar. Alle andere assorti.” ■

Feast in de parochie Sint Jan de Doper in **Langedijk** want op 1 oktober werd het vijftigjarig jubileum gevierd van het ritmisch koor. In **Rondom de Doper** lezen we: "De dag werd gestart met een prachtige ondersteuning van de zondagviering in een goed gevulde parochiekerk. De koffie en gebak voor alle kerk-gangers na afloop van de viering ging er in als koek. Een gezellig samenzijn voor de koorleden, het combo en hun partners, opgeleukt met een drankje, een hapje en een lichte lunch in Kloosterhof, zorgde weer voor veel saamhorigheid. Vervolgens werd de Jeu de Boules-baan bezocht waar een heuse *clinic pétanque* werd gegeven. Dit buitenevenement werd met veel enthousiasme gespeeld en zorgde voor veel hilariteit. Als laatste werd café De Knip aangedaan waar onder het genot van een drankje en stevige lekkere hap de dag werd afgesloten. Al met al een prachtige feestdag waarop met veel plezier en dank wordt teruggekeken." ■

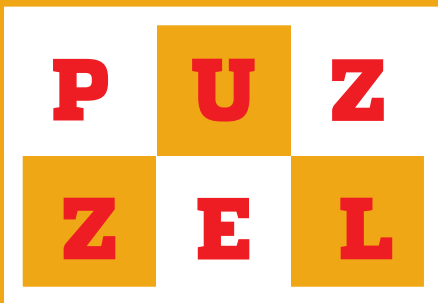
Ooit gehoord van een 'creammarkt'? In **Nieuw-Vennep** wel! In een leuk artikel met enthousiaste foto's wordt in **Parochienieuws** verslag gedaan. Iedereen die iets creatiefs doet als hobby was uitgenodigd om zijn of haar produc-

ten te presenteren. En te verkopen. De vrijwilligers van de bloemengroep hadden prachtige bloemstukken gemaakt. Allemaal uitverkocht. De appeltaart van Riet... binnen een kwartier uitverkocht. Adri had sierkalbassen en huisgemaakte jam. Op een paar na uitverkocht. Maar vooral de lekkere loempia's en pasteitjes vonden gretig aftrek. Pastoor Ruben Torres had er die zaterdagmiddag maar liefst driehonderd gemaakt... mmmm. Een succesvolle en gezellige creammarkt dus. En de penningmeester van de kerk mocht 2.500 euro ontvangen. ■

Een bijzondere vermelding voor parochieblad **Spirit** van de parochies van **Amstelland**. Het is op 4 november uitgeroepen tot Kerkblad van het Jaar 2017. Volgens het juryrapport is de winnende cover vrolijk, kleurrijk en uitnodigend. Op de cover staan de Ouderkerkse bakker en zijn dochter met een broodmand en een glas wijn. De jury, die 29 inzendingen beoordeelde, ziet daarin zowel een liturgische verwijzing naar brood en wijn als een letterlijke verwijzing naar een wijnproeverij in de kerk. "Het geheel roept een gevoel van ontspanning op. Daarnaast, goed gedoseerd, tekstueel wat informatie over de inhoud van het blad", aldus de jury. Op de achtergrond van de winnende cover staan de contouren van een van de kerklocaties van de parochie. De foto is helemaal door het redactieteam bedacht en gestileerd en staat in een reeks covers waarbij alle locaties van deze parochie aan bod komen. De Dag van het Kerkblad werd georganiseerd door De Zalige Zalm, die parochies helpt bij het publiceren van hun parochieblad. ■

Tot nu toe toch allemaal 'goed nieuws'. Helaas is er ook niet zo'n goed nieuws... Op Tweede Kerstdag geeft het Laurentiuskoor van de Laurentiuskerk in **Oudorp** een kerstconcert. "Het kerstconcert zal helaas het einde betekenen van het in november 1953 opgerichte koor, dat meer dan 64 jaar met grote inzet de kerkdiensten in onze parochie, maar ook ver daarbuiten heeft opgeluisterd." Met pijn in het hart nemen de koorleden afscheid. En als troost wijst het parochieblad **Drieluik** naar de website www.laurentiuskoor.nl. Wij wensen dit koor een fantastisch slotakkoord toe... ■

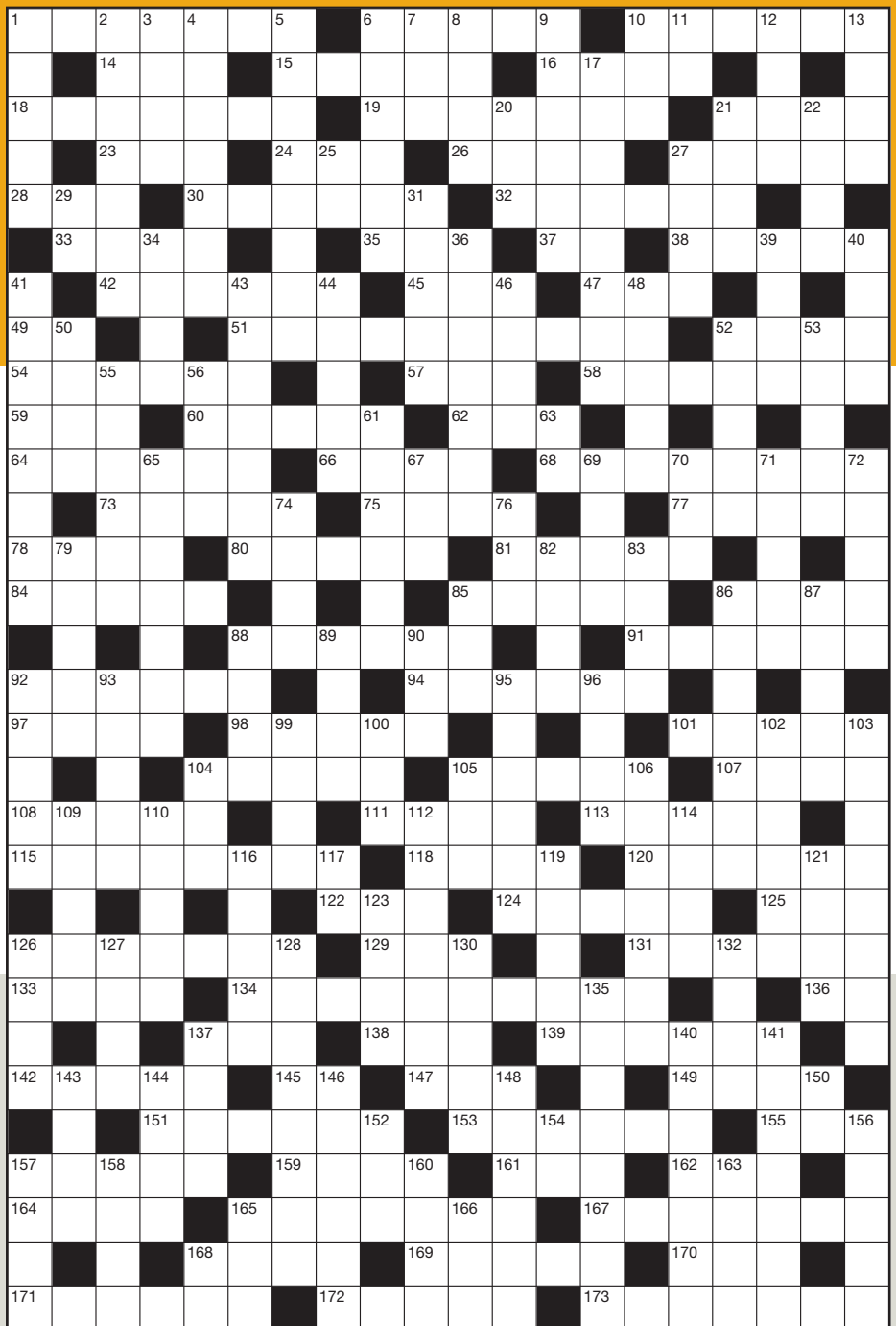
Stuur uw oplossing o.v.v. naam en adres vóór **10 januari 2018** naar de redactie van *SamenKerk*, Postbus 1053, 2001 BB Haarlem.

Of mail uw oplossing naar: **samenkerk@bisdomhaarlem-amsterdam.nl**

Voor deelnemers zijn enkele exemplaren te winnen van de nieuwste editie van de glossy *Klooster!* en het recentelijk verschenen boek *Mijn moeder. Steeds dichterbij* (aangeboden door uitgeverij Adveniat).

Horizontaal

1 handveger **6** keel **10** eilandengroep in de Atlantische Oceaan **14** model **15** dun rond wafeltje **16** sneeuwwhut **18** jonge paling **19** opzichtige kleding **21** Bijbelse reus **23** hond **24** onder (als voorvoegsel) **26** familielid **27** geval **28** bergweide **30** voertuig **32** Franse schilder **33** Indo-Germaan **35** uitvoering bij het kunstschaatsen **37** lage druk (afk.) **38** groet tijdens carnaval **42** sterke ontkenning **45** boom **47** doping **49** Zwitserland (op internet) **51** specifieke plantengroei **52** Bijbelse figuur **54** dierengerei **57** jaartelling **58** beroep **59** Japanse gordel **60** wijnsoort **62** bewoner van Europa **64** afgeleden **66** Indonesisch gerecht **68** vermetelheid **73** bevroren gedeelte van de zee **75** vulkaan **77** bloem **78** stad in Duitsland **80** betaalloket **81** rang in de maatschappij **84** Spaans letterteken **85** briefkosten **86** korte mededeling **88** over **91** uit dien hoofde **92** lichtbundel **94** indiaan, **97** huishoudelijk artikel

© Sanders puzzelboeken, Vaassen

Breng de letters uit de overeenkomstig genummerde hokjes in het diagram over naar de hokjes hieronder. Indien de kruiswoordpuzzel juist is opgelost, ontstaat er een trefwoord.

126	144	21	16	44	72	57	25	159	53	65	169	132	91	47	5	88	39	170
106	62	14	112	135	75	12	100	103	79	137	8	92	125	74	136	28	154	?

98 roofvogel **101** haaksteek **104** Grieks marktplein **105** ontzag **107** grondsoort **108** exotische groet **111** kansspel **113** patiënt **115** op zeer grote afstand **118** oude Duitse munt **120** eencellig micro-organisme **122** kloosterhoofd **124** waarschuwingssignaal **125** soldeermetaal **126** geweven stof **129** stuk grond **131** slaag **133** eenheid **134** onderscheiding **136** eb en vloed **137** rivier in Utrecht **138** een zekere

139 rond dak **142** vroeg **145** Europees Parlement **147** kraan **149** tafelgast **151** Frans porselein **153** deel van een huis **155** wig **157** gebergte in Rusland **159** voorstelling **161** haal **162** kledingstuk **164** knevel **165** medisch apparaat **167** dierlijk **168** dans van de Maori **169** aanbodene **170** scherpe kant van een mes **171** onrein **172** leegmaken **173** materiaal met aantrekkingskracht

Verticaal

1 Griekse letter 2 omhelzen 3 schijn-
gestalte van de maan 4 bezwijming,
5 medisch hulpmiddel 6 kom voor
groente 7 fooi 8 plak chocolade
9 wandeling 10 zeevogel 11 op die
manier 12 sterk smakend 13 nihil
17 galerij 20 grapjas 21 Engelse titel
22 vluchtig omhulsel 25 dreumes
27 tot ziens 29 laatste kwartier
31 vervallen gebouw 34 computerterm
36 keervers 39 tussenwerpsel 40 elek-
trische haardroger 41 koorddanser
43 redelijk 44 geheim agent
46 meertje 48 legitimatiebewijs
50 blaasinstrument 52 katholiek
53 afscheidsgroet 55 makkelijk
56 herrie 61 titel van Romeinse keizers
63 tegenover (afk.) 65 vernier
67 stop! 69 afwas 70 getand wiel
71 roofdier 72 voorstelling in de slaap
74 palmmeel 76 maatschappelijk
onaangepast iemand 79 kou 82 foefje
83 ongaarne 85 deel van een broek

86 land in Afrika 87 seintaal 88 vaan-
del 89 via 90 onderdompeling 92 stijf
93 afvoer 95 kat 96 gebergte in Europa
99 wijnsoort 100 niet droog 102 ver-
sleten 103 letterlijk 104 ingeschakeld
105 Griekse letter 106 buikloop
109 afzien 110 gedeelte 112 in de
buurt 114 koningin-regentes
116 plaats in Zeeland 117 dwarsmast
119 beroep 121 knolgewas 123 sme-
kend verzoek 126 lichtzinnig 127 slot
128 versje 130 zonderling 132 ontken-
ning 135 laconiek 137 insecteneter
140 samendrukking 141 wateroverlast
143 onsamenhangend praten 144 zij-
rivier van de Donau 46 voetklavier
148 deel van een station 150 noot
152 Japanse munt 154 lutetium (sym-
bool) 156 kledingstuk 157 plaats in
Noorwegen 158 kraaiachtige vogel
160 beeldig 163 voorteken 165 schut-
sluis v166 gemeente in Gelderland
168 huns inziens (afk.).

De oplossing van de puzzel in het vorige nummer is:

1	A	2	O	3	G	4	A
S	I	N	T	B	E	R	N
B	D	A	E	E	E	E	E
R	E	C	E	N	T	S	C
S	R	I	J	D	A	E	E
S	T	R	O	G	O	U	D
N	E	I	F	E	E	E	E
M	A	S	S	E	R	E	N
P	J	B	E	W	A	E	E
R	O	T	E	E	R	N	A
L	O	S	K	O	P	P	E
O	D	F	T	E	E	E	E

De winnaars van het cryptogram uit de SamenKerk editie 2017 nummer 5 (september):

- G.J.M. Bosma (Badhoevedorp)
- M.C. v.d. Aar (Overveen)
- E.H.D.M. Schuitemaker (Bloemendaal)

Van harte gefeliciteerd met uw prijs!

FIDESCO
WHO'S NEXT?

Informatiedag
20 januari
9.30 uur
Voorhout

Word donateur
NL53 ABNA
0566 014 297
Stg. Fidesco
Venlo

Wil je mensen helpen in
ontwikkelingsgebieden?
Ga op missie!

www.fidesco.nl

**Denk je
erover
priester te
worden?**

Kijk eens op
www.willibrordseminarie.nl
of kom langs in Heiloo!

GROOTSEMINARIE ST. WILLIBRORD
Hoogeweg 65, 1851 PJ Heiloo
T 072 505 1288
www.willibrordseminarie.nl

Wilt u de priesteropleiding steunen?
Uw gift is zeer welkom op rek.nr.
NL64 INGB 000 000 5464
L.n.v. Het Grootseminarie

Monumentenwacht

NOORD-HOLLAND

Bouwadvies

GROOT HOLLAND

U wil het beste voor uw pand, of u nu eigenaar bent of beheerder. Wij willen u graag bij deze klus bijstaan. Door bouwkundige inspecties en adviezen, maar ook bij het begeleiden van de uitvoering van onderhouds-, verbouwings- en restauratieplannen helpen wij u uw monument in stand te houden. Ook voor subsidieaanvragen en de beoordeling van offertes en prijsopgaven kunt u een beroep op ons doen.

Wilt u meer weten, kijk dan op www.monumentenwachtnoordholland.nl of mail ons info@monumentenwachtnoordholland.nl of info@bouwadviesgroot Holland.nl. Heeft u nog vragen? Bel dan 075 6474588 Koetserstraat 3, 1531 NX Wormer Postbus 79, 1520 AB Wormerveer

UITVAARTVERZORGING A. DE JONG

sinds 1966 een vertrouwd gezicht
voor een uitvaart vanuit het bisdom

persoonlijke begeleiding vanuit een familiebedrijf

Alle persoonlijke en rituele wensen zijn mogelijk

voor vrijblijvende inlichtingen: tel.: (020) 676 13 37

Cliostraat 42, 1077 KJ Amsterdam

Sloterweg 1184, 1066 CV Amsterdam

dejong@uitvaart.nl

www.uitvaartcentrum.amsterdam

VREEKER BEGRAAFPLAATSSERVICE

www.begraafplaatservice.nl

Padverhardingen
Groenbeheer
Boomverzorging
Beschoeiingen en keerwanden
Oplossingen voor grondwateroverlast
Knekelputten
Grafbekisting, loopplanken en transportkar
Natuursteen, Grafmonumenten

Grafdelven
Graven ruimen
Op- en herbegraven
Grafkelders
Urnen bestemmingen
Aanleg en uitbreiding
Renovatie en herindeling
Onderhoudswerkzaamheden

De Hout 47, 1607 HB Hem
T: 0228-544484 • F: 0228-544651

Met zorg betrokken

Uw steun
geeft hoop
aan moeder
en kind

Adventsactie komt op voor mensen die leven in mensonwaardige omstandigheden. Ook dit jaar zet de katholieke gemeenschap zich in voor Moeders & Kinderen.

Ga naar onze website en lees hoe u onze vijf projecten kunt steunen!

IBAN: NL89INGB0653100000

www.adventsactie.nl

Groot denken. Klein doen.

ADVENTSACTIE

EEN ACTIE VAN STICHTING BVA

**Wil je volgend
jaar weer
Kerstmis
vieren?**

**Geef dan nu
voor je kerk!**

**Hoe kun je de parochie steunen?
Op de wijze die je het prettigst vindt!
Zoals:**

- Maak een bedrag over naar de bankrekening van de parochie.
- Maak verspreid over het jaar een (kleiner) bedrag over via automatische incasso. Makkelijk voor jou en prettig voor ons. Neem hiervoor contact op met de parochie.
- Neem de parochie op in je testament (= legaat). Kost je nu niks, maar je geeft in de toekomst. Je parochie informeert je graag.
- Spreek met je parochie af dat je gedurende een periode van 5 jaren een vast bedrag overmaakt aan de parochie (lijfrente). Dit geeft een hogere fiscale aftrek.

Actie
Kerkebalans
2018